

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5/II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 24.- L
Posamezna številka 0.50 L.

Duce pozdravlja v Bariju planince ob povratku iz Albanije

Karabinjerski poveljnik Eksc. Gambelli v Ljubljani

Dne 18. t. m. opoldne je dopotoval v Ljubljano vrhovni poveljnik Kr. karabinijerjev armadni general Remo Gambelli, da bi v naši pokrajini izvršil vrsto obiskov pri karabinjerskih poveljstvih, razporejenih po nozozasedenem ozemlju. Ekscelenca Gambelli nosi eno najslavnejših imen v vojski. Pri obisku ga spremljata načelnik generalnega štaba vrhovnega poveljstva karabinijerjev

polkovnik Barengo in višji pribočnik polkovnik Schiavoni.

Na postaji so slavnega generala sprejeli: armadni general Ekscelenca Robotti, podprefekt Bisia in major Cavallero v zastopstvu Visokega Komisarja, poveljnik divizije general Orlando, Kvestor, poveljnik karabinijerske skupine major Lombardi, poveljnik notranje stotnije stotnik Spadafora in komisar dr. Marchetti.

Blagodejno delo zdravstvene kolone na Dolenjskem

Zdravstvena avtomobilska kolona, ki jo je naše ljudstvo, kamor koli je prišla, sprejelo z veliko radostjo, potuje že dalje časa po Dolenjskem in opravlja pomembno delo, ki naj z dosledno vztrajnostjo izboljša zdravstvene razmere na našem podeželju. Prav Dolenjska je bila radi slabih prometnih zvez in pomankanja zdrave pitne vode marsikdaj hudo prizadeta od kužnih bolezni. Obiski kolone bodo s svojo načrtostjo opravljali na Dolenjskem pomembno zaščitno nalogo, saj velja mnogo bolj bolezni preprečevati kakor pa jih zdraviti. Istočasno pa nudi kolona zdravniško pomoč in nasvet vsem, ki so prav ob času obiska bolni, in ugotavlja skrite bolezni, ki tistim samim, ki trpijo zaradi njih, niso niti znane. Kako velikanskega pomena je poleg tega obvezen pregled šolske mladine, ki bo le zdrava

mogla zagotoviti lepšo bodočnost naroda, ni treba še posebej poudarjati.

Tako je predzadni teden potovalna zdravstvena kolona, ki jo je Duce poklonil Ljubljanski pokrajini, obiskala nekatere kraje v ljubljanski okolici. Pod vodstvom glavnega ravnatelja tržaškega zdravstvenega okrožja g. dr. Duceja je kolona s petimi slovenskimi zdravniki obiskala Veliko Ligojno, kjer je začela delo že zgodaj zjutraj. Najprej so bili preiskani šoloobvezni otroci, nato pa je prišla na vrsto tudi druga mladina, ki še ne obiskuje šole. Prebivalstvo je bilo prav zadovoljno, saj visoko ceni zdravje. Zadovoljnost pa je povečalo še dejstvo, da so bile vse preiskave brezplačne. Kolona se je zadržala vse dopoldne v Veliki Ligojni, popoldne pa se je odpeljala v Blatno Brezovico.

Tudi Dobrovo pri Ljubljani je obiskala rimska avtomobilska zdravstvena kolona z namenom, da pripomore s svojimi navodili in nasveti k izboljšanju zdravstvenega stanja našega kmečkega in delavskega ljudstva. Prijazni in vljudni slovenski zdravniki so ljudem skrbno preiskovali oči, ušesa, zobe, nosove, grla, ugotavljali notranje bolezni in dajali navodila za zdravljenje. Vse to so delali brezplačno, s čimer je bilo zlasti socialno šibkejšim slojem v odlično pomoč. Vsakdo je imel priložnost, da se je dal preiskati tudi v rentgenološkem oddelku, kjer je izvedel, ali je zdrav ali bolan. Kolona je ostala v kraju ves dan ter je izvršila okoli 600 do 700 pregledov, kar je za kraj zelo lepo število. Za požrtvovalno delo je treba gg. zdravnikom zdravstvene kolone pod vodstvom g. dr. Duceja, zlasti pa Visokemu Komisarju Ekscelenci Grazio-lju, izreči veliko priznanje in zahvalo.

V Višnji gori je opravljala kolona svoje samaritansko delo 15. t. m. Vseh pet zdravnikov, katerim so bile v pomoč zdravstvene pomočnice, je imelo polne roke dela, saj je bilo v tem kratkem času izvršeno nad 1500 pregledov. Prebivalstvo je polno pohvale in priznanja tako nad blagodejnim poslovanjem celotnega zdravniškega zbora kakor nad ljubeznivim nastopom načelnika kolone direktorja g. dr. Duceja. Lepi čin oblasti, ki so povsem brezplačno poslala tako številno zdravniško skupino je našel globok odmev v prebivalstvu, ki je spoznalo, da skrbi zanj modro vodstvo države.

Dne 16. t. m. je prispela kolona tudi na Polico. Pred šolo je dr. Duceja čakala šolska mladina z učiteljstvom. Pozdravil ga je šolski upravitelj. Izrazil je hvaležnost staršev in učiteljstva Visokemu Komisarjatu, zlasti pa Fašistični vladi, ki je oskrbela to važno zdravstveno ustanovo. Z vzklikom »Živel Nj. Vel. kralj Emanuel, živel Duce,« je končal pozdrav. Bolnikov je imelo vseh šest zdravnikov več ko dovolj. Popoldne je bil pa naravnost naval na vse oddelke.

Dne 17. t. m. dopoldne je prispela zdravstvena kolona tudi v Žalno. Občina je zdravnikom in ostalemu osebju, ki so pod vodstvom dr. Duceja dodeljeni koloni, priredila kosilo, na katerem so bili tudi župnik in učiteljstvo. V opoldanskem odmoru je bilo prirejeno predavanje o negi zob. Velika soba je bila polna do zadnjega kota. Sprejema kolone se je udeležilo nad tisoč ljudi, med njimi okrog 200 šolskih otrok. Dr. Duce se je zahvalil za sprejem in še posebej učiteljstvu za sodelovanje in župniku za dobro besedo, ki jo je v cerkvi dal za to splošno koristno reč. Pozdravnim besedam dr. Duceja sta odgovorila zastopnik učiteljstva in župnik. Ko je kolona popoldne po vestno opravljenem delu odhajala, jo je spet pozdravljalo mnogo ljudi in dr. Duceju so poklonili otroci mnogo cvetlic. Zdravstvena kolona je opravila v Žalni dragoceno delo. Kljub veliki vročini so rentgenologi in zobni zdravniki pregledali vso šolsko dečo. Mnogim so izdrli pokvarjene zobe in jim kakorkoli drugače pomagali. Dr. Duceju in zdravnikom, kakor tudi ostalemu osebju gre za dobro delo splošna zahvala vse občine.

Dne 18. julija je zdravstvena kolona notranjega ministrstva pod vodstvom dr. Duceja obiskala Št. Jurij. Izvršenih je bilo 1043 pre-

Za poravnano naročnine:

Ker je prva polovica leta pretekla, prosimo spoštovane naročnike, da obnove čim prej naročnino in si tako zagotove redno prejemanje lista. Po novi uradni odredbi je morala tudi naša uprava spremeniti naročnino iz dinarjev v lire. Zato znaša naročnina od 1. julija naprej za tuzemstvo:

celoletno 18. — lir, polletno 9. — lir, četrtletno 4.50 lire. — Za inozemstvo pa letno 24. — lir. Za vso Ljubljansko pokrajino, kakor tudi za kraljevino Italijo veljajo cene za tuzemstvo.

Opozarjamo tudi vse naročnike, ki so še na dolgu z naročnino, da morajo tekom tega meseca poravnati tudi dolg. Dandanes se tudi od nas zahteva, da plačamo vsako blago vnaprej, zato smo primorani, da tudi mi zahtevamo od naročnikov točno plačilo.

Stare položnice so še vedno veljavne, treba je plačniku le popraviti besedilo »din« v »lire«, »dinarjev« v »lire« in »p« v »c« (pare v centesime).

Uprava „DOMOVINE“

odredbe. Ostali občinski in vaški starešine in gozdarsko ali orožniško osebje morajo vzdrževati red in paziti, da se izvrši vse, kar odredi oni, ki vodi gašenje požara. Ko je požar pogasjen, se pusti na pogorišču potrebno število ljudi, ki pazijo eden ali dva dneva, po potrebi tudi dalje, da ne nastane požar znova.

Člen 45. Če se je požar toliko razplamtel, da ga prebivalci občine, v katere okolišju je, ne morejo pogasiti sami, jim morajo priti pomagat tudi ostale sosedne občine. Na poziv občega upravnega oblastva prve stopnje morajo dati vojaška oblastva na razpolago potrebno število vojakov, da gase požar in vzdržujejo red. Če traja gašenje požara več dni, se morajo delavci, ki gase požar, po možnosti izmenjavati. Ostati morajo vsi na pogorišču, dokler se požar ne pogasi. Služba opazovanja in gašenja mora biti tako urejena, da se vrši opazovanje polja neprestano, enako po možnosti opazovanje gozdov, in da se v primeru nastanka požara more nemudno izvesti gasilno delo. Služba, ki se uredi v smislu te okrožnice, je smatrati kot tlako (čl. 109. zakona o občinah, člen 14. zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna območja) in je torej brezplačna. Policijski organi sodelujejo pri vsem delu v smislu zanje veljavnih predpisov.

Kazenske odredbe

Glede nejavljena in glede nesodelovanja pri gašenju gozdnih požarov vsebuje člen 164. zakona o gozdih naslednja določila:

Z globo do 500 lir ali z zaporom do 10 dni se kaznuje:

1. kdor kuri v gozdu ali v razdalji do 50 metrov od gozda brez dovolitve pristojnega gozdnega organa, sežiga panje ali klade, kuha oglje, apno itd.
2. kdor kuri v gozdu izven odrejenega kraja;
3. kdor najde v gozdu zapuščen ogenj, pa ga ne pogasi ali ne obvesti o tem prvih medpotnih prebivalcev, kdor te prijave ne priobči pristojnemu oblastvu ali lastniku gozda;
4. kdor pusti nepogasjen ogenj v gozdu;
5. kdor se pokliče, naj pride gasiti požar v gozdu, pa ne pride in izostanka ne opraviči ali noče gasiti požara ali se ne pokorava naredbam onega organa, ki vodi gašenje požara.

Kazenske odredbe v pogledu zaščite žitnih polj pa bodo izdane pozneje, ako se bo to izkazalo za potrebno, in v kolikor že niso obežene v splošnih kazenskih predpisih.

Za izvedbo zaščite kmetijskih pridelkov (žita) v smislu te okrožnice so odgovorni v prvi vrsti župani občin, ki naj okrajnim komisarjem poročajo o izvršenih pripravah v osmih dneh po prejemu te okrožnice, okrajni načelniki pa naj podajo nato čimprej skupno poročilo Visokemu Komisariatu. Glede zaščite gozdov so odgovorni v prvi vrsti okrajni načelniki s svojimi gozdarskimi referenti. Ti naj nemudno uredijo potrebno službo na ozemlju, morda po predhodnem razgovoru, ki se ga naj udeležijo: dva do trije gozdni posestniki iz vsake vasi, zapriseženo, odnosno postavljenega gozdnega pazniškega osebja, zastopniki gasilskih čet in zastopniki občin.

O uredbi gozdno-zaščitne službe v smislu te okrožnice naj okrajni komisiji poročajo v 14 dneh po prejemu te okrožnice.

Ta okrožnica se dostavi vsem podrejenim uradom in interesiranim ustanovam obenem s tehničnim navodilom o izvajanju zaščitnih ukrepov.

Visoki Komisar Emilio Grazioli

gledov. Prebivalstvo je bilo zelo zadovoljno in je tudi hvaležno naši vladi, ki je ljudstvu omogočila brezplačne zdravniške pre-

glede. Vsi si želijo še večkrat v svoji sredini pozdraviti ugledne goste. Med opoldanskim odmorom so gostje obiskali Permetovo jamo.

Navodila za zaščito poljskih in gozdnih pridelkov pred požarom

Splošna navodila

Za zagotovitev prehrane je treba obvarovati kmetijske pridelke zlasti žitna polja, zaradi splošne gospodarske vrednosti pa gozdove pred uničenjem od požara. Požare lahko zanetijo sabotažna dela ali sovražna letala, in sicer s posebnimi zažigalnimi napravami (zažigalnimi ploščicami in podobnim.)

Da se vnaprej preprečijo, odnosno uduše že nastali požari, je treba ločiti dvojno obdobje: čas, ko žito dozoreva, in čas, ko se shranjuje v kobilicah ali stogih zaradi sušenja, preden se omlati; glede na gozdove pa je upoštevati dreve in rasti in že posekani in pripravljeni les, preden se izvozi iz gozda.

Da se prepreči nastanek ognja, odnosno da pogasimo že nastali požar na polju in v gozdovih, je treba urediti posebno službo: a. opazovalno službo, b. gasilno službo.

K opazovanju in javljanju, ako bi se poskušal zanetiti ogenj, in k gašenju že nastalih poljskih in gozdnih požarov so poklicani: 1. lastniki in uživalci polj in gozdov; 2. za njih nadzorovanje določeno osebje (poljski, gozdni in lovski pazniki); 3. organi občin, ki so že po zakonu o mestnih občinah in po zakonu o občinah dolžni skrbeti za javno in imovinsko varnost svojih občanov.

Pri gozdnih požarih je dolžnost javljanja raztegnjena na vsakogar, ki ognja ne more sam pogasiti, dolžnost gašenja pa na prebivalstvo občine, v kateri gori, in v danem primeru na prebivalstvo sosednih občin.

Ureditev

opazovalne in gasilne službe

Ureditev zaščitne službe zlasti glede poljskih pridelkov mora voditi v vsaki občini osebno župan, ki mu je v pomoč poseben odbor.

Kako je vršiti opazovanje glede rastočih ali že požetih žit razne vrste in gašenje na njih povzročeni požarov, je treba določiti na sestanku, ki ga skličejo župani občin. Tega sestanka se morajo obvezno udeležiti vsaj trije člani občinskega odbora, dva do trije zemljiški posestniki iz vsake vasi, dva zastopnika dotične gasilske čete in zastopniki morda v občinskem okolišju obstoječih podružnic Kmetijske družbe.

Pri ureditvi zadevne službe je treba paziti na to, da se gasilske čete ne bodo preveč odtegovalle svojim splošnim dolžnostim, da pa bo sicer služba urejena v vseh podrobnostih. Sem spada med drugim priprava potrebnega orodja (lopate, krampi), ki naj ga prispevajo podružnice Kmetijske družbe, ga-

silske čete, občine in zanimanci; vnaprej morata biti določena in popisana skupina oseb, zavezanah k službi, in vrstni red, po katerem bodo te osebe službo opravljale.

Kar se tiče ureditve javljanja in gašenja gozdnih požarov, je ta služba določena v členih 42., 45. in 47. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1. 1929. (Uradni list št. 162-35 iz l. 1930). Te določbe se glasijo:

Člen 42. Kdor zapazi v gozdu ali ob gozdnem robu v razdalji 50 m nepogasjen in zapuščen ogenj, ga mora pogasiti. Mimogredoči, ki bi zapazili, da gozd gori, morajo, kolikor je mogoče, pogasiti požar sami; če to ni mogoče, morajo o tem takoj obvestiti medpotne prebivalce, ti pa najbližje vaške ali občinske organe ali najbližje gozdarske osebje, najbližje civilno ali vojaško oblastvo ali posestnika gozda.

Člen 43. Gozdarsko osebje, občinski ali vaški starešine, orožniške postaje ali lastnik gozda morajo pozvati, kakor hitro so izvedeli za gozdni požar ali so ga zapazili, vse prebivalce iz najbližjih krajev, sposobne za gašenje požara, naj pridejo gasiti. Vsi prebivalci, sposobni za gašenje požara, morajo takoj ustreči njih pozivu, odhiteti s potrebnim gasilnim orodjem na kraj požara in tam storiti vse, kar je treba, da se požar čim prej pogasi. Podjetniki, ki delajo v gozdu, morajo dati na razpolago svoje delavce. Gozdarsko osebje, občinski in vaški starešine, orožniško osebje morajo z omenjenimi ljudmi takoj oditi na kraj požara.

Gasilna dela vodi najvišji izmed gozdarskega osebja, ki se najde tamkaj; če pa ne bi bilo nikogar izmed gozdarskega osebja, vodi ta dela občinski ali vaški starešina, v čigar okolišju je nastal požar.

Člen 44. Onega, ki je prevzel vodstvo poslova za gašenje gozdnega požara, morajo vsi brez izjeme poslušati in izvrševati njegove

Ureditev rabe racioniranih življenjskih potrebščin

Ugotovili smo, da se gostinski obrati, ki dajejo hrano, ne držijo navodil glede oddaje najvažnejših racioniranih življenjskih potrebščin.

Zato opozarjamo prizadete, da smejo nestalni gostje brez živilske nakaznice dobiti od racioniranih živil le kruh, in to največ za dobo dveh dni. Nato pa prejmejo živilsko nakaznico, ki velja za časa bivanja v pokrajini.

Nihče ne more dobiti v gostinskih obratih

juhu z rižem ali testeninami, če nima zadevne živilske nakaznice. Zato so veljavne tudi živilske nakaznice vseh ostalih pokrajin Kraljevine, tako da se lahko teh nakaznic poslužijo nestalni gostje za hranjenje v gostinskih obratih.

Za nestalne goste se morajo smatrati samo tisti, ki pridejo iz drugih pokrajin Kraljevine, v nobenem primeru pa ne prebivalci Ljubljanske pokrajine, ki morajo zmerom imeti pri sebi ustrezajočo osebno živilsko na-

kaznico. Iz tega sledi, da prebivalci Ljubljanske pokrajine ne bodo v nobenem primeru mogli dobiti kruh ali juho v gostinskih obratih, če nimajo lastne živilske nakaznice.

Naposled opozarjamo gostinske obrate, da morajo za vsak obed vsakokrat odstriči od živilske nakaznice ustrezajoči odrezek za kruh, riž ali testenine. V ta namen so vsi odrezki za kruh deljeni v dva dela, tako da lahko služijo za kosilo in večerjo za vse dni v mesecu. Za riž ali testenine v juhi velja tako odrezek za testenine kakor tudi odrezek za

riž, kakor pač kuhinja razpolaga z živili.

Veljavni so le odrezki tistega dne, ko gost obeduje, ali naslednjih dni, nikakor pa ne odrezki, ki so starejšega datuma in so torej zapadli.

Nasledni mesec bodo gostinski obrati dobili živila na podlagi števila odrezkov, ki so jih nabrali prejšnji mesec.

**Prehranjevalni urad
Visokega Komisariata za Ljubljansko
pokrajino.**

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 20. t. m. tole vojno poročilo: V poslednjih dveh nočeh so bila letališča na Malti znova bombardirana. V Severni Afriki delovanje topništva na odseku pri Tobruku. Letalske sile Osi so še nadalje bombardirale sovražne barake in utrjene postojanke trdnjave. Pri Marsa Matruhu sta dve naši letali napadli in

s torpedom zadeli 10.000 tonsko angleško križarko.

Sovražna letala so napadla Bengazi in Tripolis. V Tripolisu so naša lovška letala sestrelila en Blenheim, ki se je vnel. V vzhodni Afriki so angleška letala bombardirala Gondar. Neka naša podmornica, ki je operirala na Atlantskem morju, se ni vrnila. Na Sredozemskem morju je naša podmornica pod poveljstvom mornariškega poročnika Zannia torpedirala in potopila angleški rušilec. Druga edinica istega tipa pod poveljstvom mornariškega poročnika Migliorinija je potopila sovražno podmornico. Nadaljna angleška podmornica je bila potopljena od naših torpedovk, ki jima poveljujeta mornariška poročnika Gammaleri in Martinoli.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 21. julija tole vojno poročilo: V noči na 21. so naša letala bombardirala letališče v Mikabi na Malti.

V Severni Afriki so sovražni oddelki poskušali na odseku pri Tobruku približati se postojankam naših čet, a so bili gladko odbiti.

Osnova letala so bombardirala baterije in utrjene postojanke trdnjave. Nemški lovci so severno od Soluma napadli skupino sovražnih lovcev in so sestrelili tri letala tipa »Curtis P 40«. Angleška letala so znova napadla Bengazi. V Vzhodni Afriki živahno delovanje topništva na odseku pri Uolkefitu. Na ostalem področju se položaj ni spremenil. V noči na 21. t. m. so sovražna letala bombardirala Napoli. 15 ljudi je bilo ubito, med njimi pet protiletalskega topništva, in 24 jih je bilo ranjeno. Prebivalstvo je ostalo mirno in disciplinirano.

Vrhovno nemško vojno poveljništvo je objavilo 21. t. m. poročilo, v katerem pravi glede ruskega bojišča:

V južnem delu vzhodne fronte zasledujejo nemške, rumunske in madžarske čete poraženega sovražnika.

Na vsej ostali fronti se nadaljuje vojno delovanje še dalje uspešno z uničevanjem številnih obkoljenih skupin sovražnika. — Iz Berlina poročajo: Slika o položaju na vzhodnem bojišču je v glavnih potezah naslednja: Borbe se s povečano odločnostjo nadaljujejo na vsej 1800 km dolgi sovjetski fronti. Zaradi naglega napredovanja nemških oklopnih divizij so zdaj mnogoštevilne edinice sovjetske vojske na mnogih mestih obkoljene in si zaman prizadevajo osvoboditi se iz nemških klešč. Sovražnikove izgube so zdaj povsod posebno krvave. Tudi vzdolž reke Dnjestra se blijejo ogorčene borbe. Na severu vzhodne fronte so nemške čete zavojevale več novih postojank vzhodno od Pejpuškega jezera. Povsem gotovo je, da mora sovjetsko vrhovno vojno poveljništvo v zmerom večji meri prepuščati vodstvo vojnih operacij svojim podrejenim poveljstvom, ker med vrhovnim vojnim poveljstvom in podrejenimi poveljstvi ne

obstajajo zadostne zveze. Na ta način sovjetska vojska ne more izvrševati enotne operacije pod osrednim poveljstvom.

Iz Rima poročajo: Dne 19. t. m. so zapustili nadaljni oddelki vojske Rim in krenili na vzhodno fronto.

Zastopniki vojaških, civilnih in političnih oblastev so pozdravili odhajajoče vojake. Množice fašistov in prebivalstva, ki so se zbrale na trgu pred postajo, so vojakom pridile navdušene počastitve. Podtajnik Fašistične Stranke dr. Mezzasoma je v imenu Tajnika Ekselence Serene izrazil odhajajočim vojakom in njihovem poveljniku vse najlepše želje Črnih srajc.

Iz Sofije poročajo:

Bolgarski tisk obširno piše o potovanju bolgarskih državnikov v Rim.

Vsi listi soglašajo v tem, da je bolgarski obisk v Rimu velikega pomena. »Mir« naglašuje: »Italija si je zmerom prizadevala, da bi odstranila nevarnost, ki so grozile Bolgariji. V resnem času od jeseni l. 1940 do pomladi 1941 so Italijanske Oborožene Sile odločno nastopale proti sovražniku na Balkanu in so nato skupaj z nemškimi silami strle vojno moč bivše Jugoslavije in Grčije. To je bilo zelo velikega pomena za Bolgarijo.« »Slovo« poudarja: »Italiji je zmerom pripadel plemenit delež v borbi za neodvisnost Bolgarije. V letih težav je Benito Mussolini vidno dvignil svoj glas v obrambo zakonitih bolgarskih pravic. Nepozabni so dnevi, ko je princesa Jovana Savojska postala bolgarska kraljica. Odtlej so odnosi med obema državama postali prav posebno pristrani in trdni. Prepričani smo, da bo veliki italijanski državnik v Rimu prijateljsko sprejel naša ministra s svojo daljnovidnostjo.« »Večer« zatrjuje: »Bolgari vedo, kaj pomeni prijateljstvo z Italijo za njihovo deželo in čutio, da so vezi, ki spajajo obe državi, neločljive.« Z Reke poročajo: »Dne 20. t. m. sta dospela na reško postajo bolgarski ministrski predsednik Filov in zunanji minister Popov. Spremljal ju je italijanski poslanik v Sofiji grof Magistrati. Z Reke sta se bolgarska državnik opeljela v Rim.

Iz Rima poročajo: Dejstvo, da je vrhovni sovjet imenoval Stalina za ljudskega komisarja narodne obrambe, kar pomeni vojaško diktaturo, je povzročil velik vtis v raznih prestolnicah. Očitno položaj ni tak, kakor bi moral biti. S tem imenovanjem so vsi ruski višji vojaški poveljniki neposredno odvisni od Stalina.

Strašna strogost maršala Timošenka ni zadostovala Stalinu, ki ima več zaupanja v svojo divjo odločnost in samosilstvo. — V Berlinu smatrajo imenovanje Stalina za vojnega komisarja za nedvoumen znak neugodnega vojaškega položaja boljševikov. Dovedati hočejo, kakor navaja vest iz Berlina, da bo s prevzemom vojaške oblasti Stalin lahko odpravil zmešnjavo, katero so povzročile zmage Nemčije in njenih zaveznikov.

Iz Rima poročajo, da je pred dnevi ameriška vojska zasedla Islandijo in s tem izvršila napad na evropski prostor.

Islandija je velik otok in samostojna država, ki je bila z Dansko združena le po kraljevi osebi. Italijansko in nemško časopisje ostro graja to nasilje nad Islandijci, ki priča, da hoče predsednik Zedinjenih držav zaple-

sti ameriški narod v vojno. Prihod ameriške vojske na Islandijo pa da je tudi dokaz, kako se Anglija trudi pridobiti Ameriko za vojno.

»Piccolo« poroča, da bo v Londonu

v najbližjem času podpisana zveza med Sovjetsko zvezo in tako imenovano poljsko vlado v Londonu.

Pogodbo bi podpisala general Sikorski za poljsko vlado in sovjetski veleposlanik Majski. Pogodba bo baje imela naslednje točke: 1. Sovjetska zveza prizna pravico obstoja neodvisne poljske države. 2. Sovjetska zveza razglasi kot neveljavno prijateljsko in nenapadno pogodbo, ki jo je sklenila z Nemčijo l. 1939., kakor tudi pogodbo z Nemčijo z dne 28. septembra l. 1939., v kateri je rečeno, da je Poljska nehala obstajati. 3. Na sovjetskem ozemlju bo ustanovljena nova poljska vojska. 4. Sovjetska zveza in Poljska bosta obnovili medsebojne državniške odnose.

Nemški poročevalski urad poroča iz Washingtona, da je

predsednik Roosevelt dal vojnemu brodogradu Zedinjenih držav zapoved, naj brez poprejšnjega opozorila začne streljati na vsako nemško ladjo, podmornico in letalo.

Roosevelt naj bi na ta način izzval vojno z Nemčijo. Ameriške vojne ladje imajo zapoved, naj povsod izzivajo spopade z nemškimi pomorskimi enotami. Ko bi Roosevelt dosegel svoj namen, bi poslansko zbornico postavil pred gotovo dejstvo. Nemški listi, ki se bavijo s to vestjo, jo razlagajo kot znamenje, da je Roosevelt zdaj pripravljen izriniti vsako priložnost, ki bi čim prej zapletla Zedinjene države v vojno.

»Piccolo« prinaša poročila svojih posebnih dopisnikov glede položaja na vzhodnem bojišču. Ta poročila pravijo, da nemške in zavezniške vojske napredujejo in zadevajo marsikje na ogorčen odpor ruskih čet, ki si s obupnimi sredstvi prizadevajo ustaviti nemški pohod.

Nihče pa si ne domišlja, da bi bilo mogoče z Rusi opraviti v nekaj tednih. Ruske čete nadaljujejo boj in ga bodo tudi nadaljevale, čeprav vedo, kakšna usoda jih čaka. Gotovo je samo eno, da je zmaga zdaj gotova in da poteka dogodkov ne more spremeniti noben nepričakovan dogodek.

Iz Tokia poročajo, da je novo japonsko vlado sestavil spet princ Konoje. To je že tretja vlada princa Konoje.

V novi vladi je med drugimi tudi nov minister za zunanje zadeve Teširo Tojoda, katero mesto je doslej zavzemal Macuoka. Kakor ugotavlja agencija Domej, princ Konoje nima namena spremeniti politično smer, ki jo je doslej zasledovala japonska vlada. Japonski listi pravijo, da je bilo glavno vprašanje pri sestavi nove japonske vlade izbira zunanjega ministra. Hkratu poudarjajo listi, da potrebuje Japonska zdaj bolj ko kdaj prej modro in odločno politiko, ako hoče obvladati težavni mednarodni položaj.

»Völkischer Beobachter« poroča, da so v Zedinjenih državah uveljavili tako zvani Rockefellerjev načrt za poglobitev stikov med ameriški državami. Ta načrt naj bi, kakor poudarja list, služil propagandni svrhi Zedinjenih držav. Vlada Zedinjenih držav je v ta namen določila kar šest milijard dolarjev.

Iz Dublina poročajo:

Predsednik irske vlade de Valera je dejal v poslanski zbornici, da se bo Irska branila, če jo bo kdo napadel, in da bodo Irci umirali za svojo obrambo, če bo potrebno. To da je prvo in zadno načelo irske zunanje politike.

Švedski list »Allehanda« poroča, da je bila Moskva v petek močno bombardirana.

Radijska postaja v Moskvi se ne oglasi več zaradi bombardiranja in zaradi ponavljajočih se letalskih alarmov. Ruski radio tudi javlja, da je bil pri bombardiranju Moskve hudo poškodovan Kremel.

Iz Buenos Airesa poročajo,

da se Argentina ne bo vmešavala v vojno.

Argentinski senat, ki je te dni razpravljal o argentinski zunanji politiki, je izdal krat-

ko sporočilo, ki poudarja predvsem, da bo Argentina ostala slej ko prej nevtralna.

Kakor poročajo naši listi, je angleški poslanik v Ameriki lord Halifax govoril v San Franciscu o politiki Anglije glede Japonske. Zatrđil je, da Anglija ne bo nikoli dopustila, da bi bile prizadete njene koristi v Tihem morju.

Halifaxov govor je vseboval same grožnje Japonski.

Izjavil je, da hoče Anglija odvrtni zapletljaje na Daljnem vzhodu, toda pod nobenim pogojem se ne bo odrekla svojim postojankam. Ponovil je Churchillovo geslo, da se bo Anglija še naprej borila do iztrebljenja sovražnikov angleškega imperija.

Carigranski list »Vatan«

zanikuje vest, da Bolgarija utrjuje svojo mejo nasproti Turčiji pod vodstvom nemških inženjerjev

in da znova mobilizira. List trdi, da ima omenjena ruska vest za smoter skaljenje dobrih odnosov med Turčijo in Bolgarijo.

Bolgarska uradna agencija poroča: »Nekatere tuje poročevalske družbe, med njimi sovjetska agencija Tass, so razširile novico, da se na turški meji baje zbirajo bolgarske čete in da potekajo priprave za napad na Dardanele.

»Z najpristojnejšega mesta smo pooblašteni, da odločno zanikamo ta obvestila, katerih namen je izpodkopavati bolgarsko-turške odnose. Miroljubno stališče Bolgarije do Turčije je dovolj poznano. Prijateljsko razmerje med Bolgarijo in Turčijo, ojačeno z nedavno bolgarsko-turško izjavo, je ostalo nedotaknjeno.«

URADNI RAZGLASI

Racioniranje jedilnih tolšč, sladkorja in mila

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podlagi svojih naredb z dne 18. junija 1941-XIX (št. 45 in 46.) o dolžnosti prijave za zaloge življenjskih potrebščin, ker smatra za umestno razširiti ureditev potrebnje na druge življenjske potrebščine:

Člen 1. Racionirajo se jedilne tolšče: mast, slanina, olje in sirovo maslo kakor tudi sladkor in enotno milo. Mesečni obroki se določajo sproti.

Člen 2. Trgovci na drobno smejo oddajati racionirane potrebščine samo za ustrezni odrezek živilske nakaznice.

Člen 3. Živilske nakaznice porazdeljujejo občinski uradi. Ustroj razdeljevanja se poverja Prehranjevalnemu zavodu Visokega Komisariata.

Člen 4. Obroki ne gredo ne izdelovalcem ne tistim osebam, ki imajo po kateremkoli naslovu katero izmed racioniranih potrebščin.

Člen 5. Racioniranje masti, slanine, olja in sladkorja stopi v veljavo dne 16. julija 1941-XIX. Za razdobje do 31. julija 1941-XIX gre rabinom polovica količine, navedene na živilski nakaznici.

Kdaj stopi v veljavo racioniranje sirovega masla in mila, se določi pozneje.

Člen 6. Kakorkoli storjena ali poskušana prevara, da se priskrbijo racionirane potrebščine, ki komu ne gredo, ali da si jih priskrbi v višji meri, kakor mu gredo, se kaznuje v denarju od 100 do 5000 lir, v hujših primerih pa z zaporom od 15 dni do treh mesecev.

Člen 7. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

V Ljubljani, dne 15. julija 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Razpust političnih združenj

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino smatra, da so društva Sokol, Orjuna, Četniki,

Delavsko prosvetno društvo Tabor, »Soča«, »Idrija« in Jadranska straža italijanskim koristim vedno nasprotno delovala, zato odreja:

Člen 1. Društva Sokol, Orjuna, Četniki, Delavsko prosvetno društvo Tabor, »Soča«, »Idrija« in Jadranska straža se razpuščajo in se njihova premožnja in nepremična imovina, ki je pri komerkoli, zapleni v prid Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino.

Člen 2. Prepoveduje se nošenje ali razstavljanje znakov, znamenj in emblemov, ki bi se kakorkoli nanašali na omenjena društva.

Člen 3. Kdorkoli bi imel imovino, znake ali embleme iz prednih členov, spise, vpisnike ali listine razpuščenih društev, jih mora izročiti javnim varnostnim oblastvom v roku petih dni od dneva, ko stopi ta naredba v veljavo.

Člen 4. Neupoštevanje določb iz prednih členov se kaznuje v denarju do 5000 lir in z zaporom do šestih mesecev.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 16. julija 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino
Emilio Grazioli

Ne puščajmo, da užitne gobe gnijejo v gozdu

Z gobami si lahko povečamo domače zaloge živil, prevešek pa prodamo — Kako je treba nabirati gobe in kako se uporabljajo

Gobe zdaj še ne rasejo v večjih množinah. Zlasti jurčkov (gobanov ali globanj) ni. Njih glavna rastna doba je od srede avgusta do pozne jeseni. Nekaj več bi moralo biti že zdaj turkov in brezovk (brezovk, gobanov ali kapucinark), ki so jurčkovi sorodniki. Lisčik je že nekaj. Rasti bi morali tudi že kukmaki (šampinjoni), ki slovijo po svetu za najodličnejše gobe, a gobarji se pritožujejo, da jih ni. Kukmake poznajo pri nas le redki izkušeni gobarji, medtem ko se jih neizkušeni gobarji ogibljejo zlasti zaradi tega, ker se bojijo zamenjave z nekoliko strupenimi kukmaki (krompirjevkami), ki so najstru-

nejše gobe. Za karžlje, ki imajo enako sloves dobre gobe, je tudi zdaj čas, a jih v večjih množinah vendar ni dobiti.

Treba bo torej počakati do nekako srede avgusta, ko je v naših krajih navadno največ gob. Pri nas rase gotovo kakih sto vrst užitnih gob, toda niso vse enako okusne in nekatere se tudi ne izplača nabirati. Zato je dovolj, če jih poznaš dvajset ali pa tudi kar deset. Toda te moraš dobro poznati.

V »Slovenskem domu« piše neki gobar o nevarnosti, da bodo naši dolenski in notranjski gozdovi kmalu brez gob, češ da način, kako mestni gobarji nabirajo gobe, ni pra-

Muljavski:

JUNAŠTVO IN ZVESTOBA

Zgodovinska povest

Kakor jezen lev se je oziral temnopoliti Hasan aga okrog sebe. Pogled se mu je zdaj ustavil na kolovozu, ki se je odcepil od ceste in držal navzdol v tesno kotlino, obkoljeno od gozda in poraslo z grmovjem, skozi katero je šumljal majhen potok, prihajajoč na eni strani kotline iz gozda, a na drugi spet izginjajoč v njem. Nekaj je zbudilo njegovo pozornost. Nenadno je skočil s sedla, planil na stranpot, se sklonil in začel pazljivo ogledovati tla.

»Alah! Sledove človeških stopinj vidim. V to dolino prihaja mnogo ljudi,« je zaklical aga. »Tukaj vidim povsem svežo sled konjskega kopita. Nejevernik, katerega lovimo, se je skrtil v to kotlino. Alah il Alah, kristjanski pes nam ne sme pobegniti. Tu doli je nejevernik skrtil plemenitega konja Šerifa, ki je last mojega očeta Mehmeda bega Banjaluškega.«

Hasan aga se je zavihtel na konja in zaklical svojim ljudem, naj mu sledijo. Hotel je izpodbiti konja, toda stari Ibrahim ga je zgrabil za povodec in zadržal: »Ne podajaj se v nevarnost, gospod! Ne vodi v pogubo sebe in nas, zveste svoje! Kdo ve, koliko nejevernikov se utegne skrivati tu doli med grmovjem. Planili bodo nad nas in nas vse poklali, kajti premalo nas je, da bi se borili proti

premoči. Glavo stavim, da nas v tej dolini čaka smrt.«

Hasan aga je starega vojščaka zaničljivo pogledal in rekel prezirljivo: »Ti si strahopetec, Ibrahim! Nič ne de, ako nas napade nekoliko desetih slabo oboroženih kmetov. Posekali jih bomo brez truda. Konj Šerif ne sme ostati v rokah nejevernikov.«

Tedaj se je iz doline začulo konjsko rezgetanje. Janičarji so prisluhnili, zgrabili za puške in se pazljivo zazrli v dolino. Hasanu agi so zažarele oči: »To je Šerif! Poznam njegovo rezgetanje. Kliče me. Junaki, sledite svojemu poveljniku! Alah il Alah!«

Mladi poveljnik je zajezdil na kolovozno pot in začel počasi jezdit navzdol v dolino. Vojščaki so mu sledili v dolgi vrsti plašno se oziraje okoli sebe in držeč sablje v rokah. Tihó je prispela četica na dno doline, zakrita od grmovja. V trenutku je aga pridržal konja; zagledal je bil v ozadju doline stoječi Jugov mlin. Pred vhomom so stale tri osebe: stari Jernej, Marjetica in Gorjan. V bližini je nemirno kopal arabski žrebec Šerif, privezan h kolu, zabitemu v tla.

Bleda in preplašena se je naslanjala Marjetica ob podboj vrat. Jernej in Gorjan sta se pogovarjala tiho in resno ter zdaj pa zdaj napeto prisluhnili. Turki so se bili približali

mlinu tako tiho, da nista moža slišala najmanjšega šuma. Niti en konj ni zahrzal. Opaziti bližajoče se Turke takisto nista mogla, ker jih je skrivalo visoko grmovje.

Ko je turški poveljnik Hasan aga zagledal skozi vejevje grmovja ob potoku čepeči mlin, pred vhomom stoječe ljudi in v bližini privezanega konja, se je naglo pomaknil nazaj za grmovje. Dvignil je roko, jezdeci za njim so obstali. Nihče ni izpregovoril, kajti vsi so že bili zagledali Jugov mlin. Hasan aga je razjahal in z znamenjem velel vojščakom, naj storijo isto. Turki so poskakali na tla in se molče zbrali okoli poveljnika.

»Evo, tam je žrebec Šerif, tam je kristjan, ki je bil ugrabil mojemu očeti njegovega bojnega konja,« je siknil Hasan aga skozi zoba. »Smrt vsem, ki bivajo v tej globeli!«

»Deklica je lepa, o aga,« je šepnil Ibrahim. »Bila bi v kras celo sultanovemu harem. Gospod, te zale kristjanske cvetke vendar ne boš usmrtil?«

Sele zdaj si je Hasan aga pozorneje ogledal Marjetico. Zdrnil se je, lice mu je zagorelo in oči vzplamtele v strastnem ognju.

»Alah, tako krasne ženske nisem še nikdar videl,« je siknil. »To deklico moram dobiti živo, da jo odvedem v svoje orlovo gnezdo Hasan kulo, kjer mi bo najslajša sužnja, kar sem jih kdaj imel.«

5.

UGRABLJENA

Kmalu potem ko je Gorjan zapustil Jugov mlin, se je tudi stari mlinar Jernej dvignil s svojega ležišča na klopi ob peči, se oblekel, si prižgal svoj ljubljenski vivček in se potem

vilen. To ima prav. Toda to ne velja samo za mestne gobarje, temveč za vse, zlasti za mladino na deželi. Nabiralec ne sme v gobo, kadar jo odkrije, vriskaje planiti in jo divje izpuliti. S tem se namreč uniči podgobje (micelij), ki je prava gobja rastlina, medtem ko je to, kar utrgamo in imenujemo gobo, plodišče rastline. Če podgobje raztrgamo, uničimo rastlino, iz katere potem ne zraste nobena goba več.

Takoj pa moramo pripomniti, da je navet v »Slovenskem domu«, kako naj se goba odtrga, delno napačen. Z nožem se namreč goba ne sme odrezati, kakor vmes svetuje gobar v »Slovenskem domu«, temveč se mora goba izvrtati odnosno odvit iz zemlje. Izvršiš to tako, da primeš gobo spodaj in jo previdno vendar naglo odvijš. Ne sili pa pri tem pregloboko v zemljo, da ne pokvariš podgobja.

Marsikdo bi morda vprašal, zakaj odrezovanje gob ni pravilno. Zaradi tega, ker v ostankih gobjega kocenja (beta ali štor) rade ležejo gobje muhe jajčeca, iz katerih se razvijajo črviči, ki uničijo pozneje iz istega podgobja zrastle gobjice, včasih pa tudi vse podgobje. Razen tega pa začnejo ostanki kocenov gniti in ogražajo nadaljni razvoj gob in podgobja. Škoda je, da napačni nasveti zaidejo v časopisje. Dejstvo je namreč, da se ljudje, ki se kakega krivega nauka oprimejo, ne dajo spet zlepa bolje poučiti. Odrezovanje gob so pridigovali včasih, a izkušnje so pokazale, da je to napačno. Znani gobarski pisci, kakor Ante Beg in Nemca Johannes Jühling in Kurt Schüller, odločno odsvetujejo rezanje.

Pa še nekaj je zameriti piscu v »Slovenskem domu«. Ni čisto prav, če rečeš, da je goba brezsemenska rastlina. Troši, s katerimi se gobe razmnožujejo, so tudi nekako seme, čeprav čisto drugačno kakor seme drugih rastlin. Trosov namreč ni treba oploditi. Vsaka goba napravi, ko doraste, množino kakor prah drobnih kličnih zrn, to je trosov, pod klobukom, če ima goba klobuk, ali pa v notranjosti, če goba nima klobuka, kar velja za smrčke, hrčke in prašnice. Nadalje isti pisec tudi po svoje imenuje nekatere gobe. Tako govori o medvedkah in cesarskih gobanah. Narod pravi medvedji parkeljci (tace), in sicer rdeči kakor rumeni vrsti. Beg ju imenuje rdeča griva (prstki, medvedje šapke) in rumena griva (lisičji parkeljci). Kaj je mislil pisec pod cesarskim gobanom, ni jasno. Najbrž je menil karželjne (blagve). Dalje se ne reče šampijon, temveč šampi-

ozrl na Gorjanovo ležišče. Videvši, da je mladi kmet že odšel, se je stavec namuznil in zagodrnjal: »Hebrajte, kako se mu je mudilo. Menda od samega strahu pred Turki ni mogel ležati. Seveda, dečku je za Marjetico, boji se, da bi mu je širokohlačarji ne odnesli. Prazna skrb, kajti Turki mojega mlina ne bodo našli, ako v resnici nimajo pasjih nosov.«

Vzel je sekuro, ki je slonela v kotu in šel iz hiše, da bi nasekal nekoliko drv na tnalu. Stopivši čez prag na prosto se je mož po svoji stari navadi najprej ozrl v nebo, da bi videl, kakšno vreme se obeta.

»Čudno, kako krvavordeča je danes jutrna zarja,« je zamrmral Jernej osupel. Zdajci je opazil, da se izza gozda valijo gosti oblaki črnega dima.

»Moj Bog, to je vendar znamenje požara,« se je zdrznil stavec in srce mu je zatrepetalo. »Da, to je ogenj. Nekje v bližini mora divjati strašen požar.«

Onkraj gozda je v jutro tišino počilo več zaporednih strelcev. Glasno je odmeval jek po logu. Potem je bilo spet vse tiho. Iz mlina je pritekla Marjetica, le površno oblečena in z razpuščenimi lasmi. Planila je k starcu in se ga prestrašena oklenila.

»Strašne sanje sem imela, očka. Turki so me ugrabili, me privezali k drevesu in morala sem gledati, kako so divjaki pred mojimi očmi nečloveško mučili Nandeta,« je pripovedovala deklica skoro plakajoč. »Vsa znojna sem se prebudila in planila na noge. Tedaj sem zaslišala pokanje strelcev. Kdo je streljal, očka? Gotovo so Turki v bližini,« se je zgro-

njon, odnosno kukmak ali pečenka, kakor imenuje Beg v svoji knjigi to odlično gobo. Odkod je dobil Beg besedo kukmak, ni znano. Beseda je gotovo nemškega izvora. Nemec Kurt Schüller navaja v svoji knjigi »Unsere essbare Pilze und ihre Verwertung« (Naše užitne gobe in njih poraba), da je med Nemci imenovan kukmak tudi Gugemucke. Zanimivo je vsekakor, v kateri nemški pokrajini je ta izraz v navadi. Če je to ob naši jezikovni meji, je pač razumljivo, da smo si besedo izposodili od Nemcev in jo nekoliko po svoje obrnili.

Zdaj pa še nekaj o redilni vrednosti gob, o čemer smo že pomladi pisali. Ne bomo podrobneje ponavljali, kako odlično hranivo je goba, ki jo po pravici imenujemo nadomestek za meso, temveč samo znova naglasimo, kako velika škoda je, da leto za letom zgnije v naših gozdovih brez koristi toliko užitnih gob samo zaradi njih prepoznavanja. Letos, ko moramo vsi skrbeti za to, da ne bo primanjkovalo živeža, je še večja škoda, če se ne poslužimo tega gozdnega plodu. Vsaka gospodinja bi morala imeti v svoji shrambi, suhe in v kis vložene gobe, gobji prašek in gobji izvleček. Toda če gobar pozna le jurčke in lisičke, ne bo imel dobre gobje letine. Jurčke poznajo vsi in gobar jih ne bo zlepa našel v gozdu, ki je v bližini vasi. Lisičke pa se ne dajo sušiti, za-

radi česar si ne more z njimi pomagati, če se hoče s suhimi gobami preskrbeti za zimo. Lahko pa mlade lisičke vložiti v kis. Za gobji prašek in izvleček so tudi dobre.

Važna goba, če si hoče kdo napraviti večjo zalogo, je turek. O njem smo že pomladi pisali. Turek je jurčkov sorodnik (cevkasta goba) in odličnega okusa, čeprav prerezan potemni. Turkov zraste mnogo, kadar je leto zanje, sušiš pa samo klobuke, medtem ko je treba kocene pripraviti za jed neposušene. Isto velja za brezovke. Zelo razširjena goba je nadaljna sorodnica jurčka, to je rjava maslenka (masleni goban). Rasti začne v avgustu. Rase najrajši po pašnikih in travnikih tik gozda ali pa v redkem gozdu pod mladimi smrekami in borji. Klobuk je rjav in sluzast, meso pa rumenkastobelo in se ne spreminja. Plodovnica (pod klobukom) je v mladosti prepređena z belo mrežo, ki ostane potem na kocenu v obliki vijoličastega obročka. Teh gob zraste kakšno leto na vagone. Zal niso za sušenje, toda porabiš jih lahko za prašek in izvleček.

Stari, izkušeni gobarji, naučite ljudi gobarjenja, odnosno gobarski začetniki, naprosite izkušene gobarje, da gredo nekajkrat z vami v gozd. Vsak gobar mora poznati večje vrste užitnih gob, če hoče, da se mu gobarjenje res izplača.

Novice

* Zahvala Visokega Komisarja trebanjskemu prebivalstvu. Kr. Visoki Komisar Ekscelexca Grazioli je poslal trebanjskemu okrajnemu komisarju g. Ivu Banu in preko njega vsemu prebivalstvu trebanjske občine zahvalo za prisrčen sprejem, ki ga je bil deležen ob svojem nedavnem obisku v Trebnjem.

* Ekscelexca Puzzolu v Dalmaciji. Državni podtajnik Ministrstva za pravosodje Ekscelexca Puzzolu, ki se je nedavno mudil v Ljubljani, je prispel v Split, da obiše tamkajšne sodne urade. Po opravljenem pregledu je z letalom nadaljeval potovanje v Kotor.

* Odlikovano materinstvo. Po goriški izdaji beneškega »Gazzettina« povzamemo imena naslednjih mater iz Goriške pokrajine, ki so bile odlikovane z zlato kolajno za veliko število otrok: Rozalija Uršič, Terezija Vuga, Marija Batagel, Rozalija Berdon, Antonija Bre-

gant, Antonija Brumat, Matilda Gabrijelčič, Nikolina Kumar, Amalija Gorkič, Ivana Gorjan, Marija Gregorič, Marija Gulin, Emilija Makuc, Jospina Makuc, Jospina Markič, Karolina Mavri, Kristina Merljak, Alojzija Nardin, Ana Rešič, Alojzija Savnik, Frančiška Stepančič, Agata Sušmelj, Cecilija Mavrič, Marija Bavcon, Jospina Kebar, Marija Koštrin, Gabrijela Feigel, Jospina Furlan, Ottilija Gregorič, Marija Makuc, Ana Markič, Veronika Merljak, Jospina Mikluš, Lucija Petean, Marija Sfiligoj, Kunigunda Šofteršič, Angela Terpin, Hortenzija Vuga, Marija Batistič, Uršula Berlot, Marija Brajda, Jospina Bresan, Antonija Marija Brumat, Lucija Černič, Viktorija Keber, Amalija Klančič, Terezija Kocjančič, Marija Krainer, Rozalija Renčelj, Frančiška Zavadlav, Roza Zavadlav in Marija Škorjanc. Vse odlikovanke so rodile po 8 otrok.

* Smrt odličnega pilota. V neki letalski bitki nad Egejskim morjem je padel junaške smrti 24letni pilot kapetan Adolf Rebec iz Trsta. Pokojnik je spadal med najodličnejše oficirje italijanskega letalstva in je bil kljub

zila. »Nande pa je odšel. Morda je že padel tem krvočrnežem v roke in bo moral umreti strašne smrti.«

S široko odprtimi, groze polnimi očmi, je zrla v nebo nad gozdom, izza katerega je vstajala krvava zarja.

»Turki so prišli čez Savo in zdaj razsajajo z ognjem in mečem, na tej strani reke,« je zašepetala Marjetica.

»Prav gotovo mora biti tako,« je pritrdil stari mlinar mrko. »Ti vrage so že nekje v bližini. Vasi v podnožju Šmarne gore so gotovo že v ognju.«

»Sveta Mati Božja!« je Marjetica obupno vzkliknila. »Kaj se je zgodilo z Nandetom? Gotovo so Turki prišli že tudi v Podpeč in Nandeta ubili. Ako bi bil živ, bi bil gotovo že prihitel k nama, da naju brani. Strelj, katere sem čula, so pač veljali njemu.«

Razburjena deklica si je pokrila obraz z rokami in bridko zaihtela. Stavec jo je začel ljubeznivo tolažiti. Zdajci se je zdrznil in prisluhnil. Na poti so zapeketala konjska koplata. V dolino je pridiral samcat jezdec. Stari mlinar je stisnil ročaj sekire in se postavil pred hčer.

»To je Nande!« je vzkliknila deklica radostno.

Jezdec je pridiral do mlina in ustavil konja. Jernej je povsili dvignjeno sekuro in se oddahnil. Mladi kmet si je obesil puško na ramo, skočil na tla in privezal konja. Marjetica je planila k njemu in se ga oklenila.

»Mislila sem, da so te Turki ubili. Slišala sem strele,« se mu je nasmehnila Marjetica skozi solze.

»Da, vame so streljali. No pa ni bilo nič hudega. Zasledujejo me,« je Nande v kratkem opisal svoje srečanje s Turki in se nežno oprstnil dekličinih rok.

»Turki te zasledujejo,« se je vznemirila Marjetica. »Potem bodo ti divjaki kmalu tul Skrijmo se v gozd!«

»Turki te lovijo?« je zaklical Jug s trepetajočim glasom.

»Da! Toda pustil sem jih dokaj daleč za seboj. Da sem zavil s ceste v stran, tega niso mogli opaziti. Upam, da mlina ne bodo zagledali in da bodo drli mimo doline dalje po cesti. Mislim, da so še onkraj soteske.«

Mlinar se je pomiril. »K nam gotovo ne pridejo. Koliko teh pesjanov te je preganjalo?«

»Deset.«

»No teh se nam pa res ni treba bati. Samo naj se približajo,« je zagodrnjal Jernej srdito. »Iz mlina bi jih postrelila drugega za drugim. Torej so te poganske kanalje že tudi Podpeč zažgale?«

»Na lastne oči sem videl, kako se je na strehi mojega doma pojavil ogenj!« je vzdihnil Nande žalostno.

»Turki, Turki!« je tedaj presunljivo viknila Marjetica. Moža sta se ozrla in zakričala od presenečenja. Izza bližnjega grmovja je tišti trenutek planilo deset Turkov z golimi sablami v rokah.

»Alah il Alah!« je zaklical turški poveljnič in mala četica divjih vojniki je navallila proti mlinu.

svojim mladim letom odlikovan trikrat s srebrno, trikrat pa z bronasto kolajno.

* **Predpise o cenah je treba izpolnjevati.** Glede na odredbo o cenah, ki jih je izdal Visoki Komisar, opominja Tiskovni urad Visokega Komisarjata trgovce in rabnike, da so obvezni natančno se držati določenih cen, ki naj jih pod nobenim pogojem ne prekoračijo. Da se bodo predpisi o določenih cenah natančno izpolnjevali, je potrebno, naj tudi občinstvo samo sodeluje na ta način, da na noben način ne plača več, kakor je določeno na uradnem seznamu in da brezobzirno prijavi kršitelje odredb. Kdor skuša kupiti blago po višji ceni, kakor je določeno, ne škoduje samo sebi, temveč tudi skupnosti in se zato smatra, da je odgovoren po istem merilu kakor pohlepni prodajalec in je zato tudi kakor ta brezobzirno kazniv. Visoki Komisar vsak dan izreka kazenske ukrepe proti trgovcem in prodajalcem, ki so okrivljeni, da so kršili zakon in tako škodovali meščanom. Preiskave se nadaljujejo in oblastva, ki jim je poverjeno nadzorstvo nad cenami, neomajno nadaljujejo svoje delo, ki je v dobro javnosti.

× **Velikasten pogreb žrtev angleškega letalskega napada na Messino.** Trupla treh otrok in 83 letnega starčka, žrtev nedavnega angleškega letalskega napada, so v Messini pokopali z velikimi slovesnostmi. Pogreba se je udeležila velikanska množica ljudstva. Na čelu žalnega spreveda so šli zastopniki Vojske, za križem duhovščina z zastopnikom nadškofa, za pogrebniimi vozovi, polnimi cvetja, pa svojci žrtev. Sledili so številni mestni odličniki in množica ljudstva.

* **Spomenik vseučiliškemu profesorju dr. Ivanu Prijatelju.** Te dni so ob vseučiliški knjižnici v Ljubljani postavili spomenik pokojnemu vseučiliškemu profesorju dr. Ivanu Prijatelju. Podstavek spomenika je iz brušenega granita, na njem pa stoji bronasto poprsje velikega slovenskega književniškega zgodovinarja, ki je pokopan na viškem pokopališču. Poprsje je izdelal akademski kipar France Gorše. Spomenik pokojnega dr. Ivana Prijatelja prav prijetno poživlja obzidje ob vseučiliški knjižnici. Kameniti podstavek ima napis: »Dr. Ivan Prijatelj, 1875—1937. Lepoto knjige slovenske pravično presojal, ljubil goreče, vneto oznanjal.« Spomenik so zaslužnemu književniku postavili njegovi tesnejši prijatelji.

* **40 letnica mašništva.** Te dni so praznovali 40 letnico, odkar so bili posvečeni v mašnike, nasledni goriški duhovniki: tržaški pre-

lat dr. Jakob Ukmar, upokojeni župnik v Klavžah pri Podmelcu g. Izaija Božič, župnik v Kobjeglavi na Krasu g. Ivan Drašček, župnik v Opatjem selu g. Ivan Rejec, profesor bogoslovja v Gorici msgr. dr. Ivan Tul, skladatelj in župnik v Kronbergu g. Vinko Vodopivec in dekan v Ločniku msgr. Peter Motig.

* **Smrt vestnega uradnika.** Te dni je preminil dolgoletni glavni blagajnik na novomeški postaji g. Josip Cibic. Pokojnik se je rodil l. 1876. v Proseku pri Trstu. Med svetovno vojno je služboval kot postajni načelnik v Dornbergu, Klisu, St. Petru v Istri in Montani, po vojni pa je leta 1919. postal postajni načelnik v St. Vidu pri Ljubljani, odkoder je bil za kratko dobo premeščen na postajo v Vrbanji v Slavoniji. Že l. 1922. je bil ponovno premeščen na postajo v Novem mestu, kjer je do l. 1934., ko je stopil v zaslužni pokoj, zavzemal mesto glavnega blagajnika. Pokojnik se je v svoji stroki tako izpopolnil, da so ga šteli med najsposobnejše uradnike. Na vseh svojih službenih mestih si je zaradi dobrega tovarništva, prijetnega družabništva in klenega narodnega značaja pridobil mnogo prijateljev. Pokojnik zapušča poleg vdove ge. Fani hčerko Doro, uradnico v novomeški ženski bolnišnici, in Slavico, soprogo davčnega uradnika g. Rupnika na Jesenicah. Pokojniku bomo ohranili časten spomin.

* **V visoki starosti čez 80 let je umrl v Črnomlju bivši trgovec in kavarnar Janko Puhek.** Bil je dolga leta občinski odbornik in zelo priljubljen župan. Zadna leta ga je bolezen priklopala na dom in posteljo. Njegovim svojem sožalje!

* **Smrt dobrega gospodarja.** V Ivančni gorici pri Stični je umrl gostilničar g. Feliks Jakoš, po domače Sadarjev, star 57 let. Razen v domačem kraju je imel mnogo prijateljev in znancev tudi med Ljubljanci, ki so radi obiskovali njegovo hišo. Blag mu spomin!

* **Smrt znane gostilničarke.** V Gorjah je umrla znana posestnica in gostilničarka Ivana Černetova. Blag ji spomin!

* **Poštni paketni promet s Kraljevine.** Visoki Komisarjat objavlja: Od ponedeljka 21. t. m. se začne promet poštne pakete med poštami uradi v Ljubljanski pokrajini in Kraljevini. Veljale bodo iste tarife, kakor veljajo v notranjem prometu Kraljevine. Paketi ne bodo smeli tehtati več kakor 10 kg. Zaenkrat se bo promet omejil na redno paketno pošto. Prepovedano je pošiljati v paketih dopise kakor tudi dodajati podatkom

na paketnih spremnicah kakršnakoli sporočila drugačnega značaja. Poštnim paketom bo treba dodati po dve carinski izjavi.

* **Spremembe voznega reda na kamniški progi.** Od ponedeljka 21. t. m. več ne vozita na progi Ljubljana - Kamnik mesto vlak št. 8412, z odhodom iz Ljubljane ob 5.26 in prihodom v Kamnik mesto ob 6.18 in vlak št. 8423 z odhodom iz Kamnika mesta ob 20.05 in prihodom v Ljubljano ob 21. Zato pa vozita potniški vlak št. 8414. z odhodom iz Ljubljane ob 8.10 in prihodom v Kamnik mesto ob 9.03 in potniški vlak št. 8415. z odhodom iz Kamnika mesta ob 9.47 in prihodom v Ljubljano ob 10.40.

* **Železniška zveza med Jesenicami in Radovljico upostavljena.** Popravljen je železniški most pri Žirovnici, ki je bil razstreljen ob priliki umika bivše jugoslovanske vojske. Odslej vozijo vlaki med Jesenicami in Radovljico spet redno.

* **Sojina moka na ljubljanskih tržnicah gre hitro v denar,** ker gospodinje ne morejo prehvaliti okusnost kruha, zamešenega iz enotne in sojine moke. Nekaterim gospodinjam je bolj všeč kruh, ki mu je primešana tretjina sojine moke, druge so pa spet bolj zadovoljne s kruhom, če enotni moki pridajo samo četrtino sojine moke. Ponovno opozarjamo, da je sojino moko treba posebej zamesiti in šele potem dodati testu iz enotne moke. Treba je tudi malo več kvasa in tak kruh prav dobro zapeči. V prvi vrsti so pa gospodinje s sojino moko zadovoljne zato, ker jo lahko vsaka dobi tudi po več kilogramov skupaj in velja kilogram samo 1.90 lire (5 dinarjev). Opozarjamo gospodinje, ki še niso poskusile speči kruh s primesjo sojine moke, naj to takoj store, da se same prepričajo, kako bodo njih družine zadovoljne s takim kruhom, saj je mnogo redilnejši od najboljšega pšeničnega kruha.

* **Vojaški konji za žetev v novomeškem okolišu.** V novomeškem okrožju so vojaške oblasti dovolile kmetom, da smejo uporabljati pri poljskih delih vojaške konje. Kmetje so zaradi tega ukrepa zelo veseli, saj jim bo tako mogoče hitro pospraviti žetev.

* **Nov župan v Veliki Loki.** Županskih dolžnosti je bil na predlog okrajnega komisarja v Trebnjem g. Iva Bana razrešen župan občine Velike Loke g. Ivan Grden. Na njegovo mesto je bil imenovan trgovec in posestnik v Veliki Loki g. Franc Bukovec.

* **Tri nove maše na Goriškem.** V nedeljo 6. t. m. so brali novo mašo trije rojaki goriške nadškofije, in sicer v Dornbergu kmeč-

»Hitro!« je zakričal Gorjan. Skočil je k Marjetici, ki je stala na mestu vsa trda od strahu, jo vzdignil s svojimi krepkimi rokami kakor peresce in jo odnesel skozi vrata v mlin. Jernej je naglo planil za njim v izbo, za seboj zaloputnil vrata in z mrzlično naglico porinil zapahe. Trenutek nato sta Gorjan in stari Jug že stala vsak pri enem oknu mlina s puškama v rokah ter streljala na bližajoče se Turke. S prvim strelom sta pogodila vsak svojega moža, ki sta se mrtva zgrudila na tla. Eden izmed Turkov je bliskovito potegnil pištolo in izpalil strel proti oknu. Krogla je prižvižgala mimo Nandetove glave v izbo in se zapčila v nasprotno steno, skoro tik ob Marjetičini glavi. Deklica je zakričala in odskočila tresoč se od strahu. Jernej in Nande sta se oba hkratu obrnila proti deklici in Gorjan je vprašal nemirno:

»Marjetica, ali si ranjena?«

»Ne, ne,« je zašepetala. »Ah, kako se bojim. Tik mimo glave mi je siknila krogla.«

»Pojdi v svojo kamrico,« jo je prosil Nande. »Tam boš varna pred strelji. Bodi pogumna.«

Marjetica je molče ubogala. Smuknila je v svojo izbico, se vrgla na posteljo in trepetajoča ko list v vetru zarinila svoj obraz med blazine.

Medtem ko sta se Jug in Gorjan ukvarjala v izbi z nabijanjem vsak svoje puške, so Turki zunaj navalili na vrata in začeli besno sekati s sablami po njih. Oblegancema se je posrečilo ustreliti še dva Turka. Gorjan je sicer meril na njihovega poveljnika Hasan ago, toda zadeti ga ni mogel. Turkov je bilo

zdaj samo še šest. S podvojenim srdom so se zaletavali v vrata.

»Hitro še tretjič nabijva puški!« je kriknil Gorjan staremu mlinarju, toda bilo je že prepozno. Hrešče so se zlomili zapahi, vrata so odletela. V izbo je rjoveč vdrlo šest divjakov. Starega Ibrahima ni bilo več med njimi, strel iz Nandetove puške mu je bil predril prsi.

»Razsekajte kristjanska psa!« je kriknil Hasan aga, odskočil nazaj in začel iskati z očmi lepo kristjansko deklico, katere podoba se mu je globoko vtisnila v divje srce. Zgledal je vrata Marjetičine kamrice. »Tamkaj se skriva krasna mlada nejevernica,« je zašepetal. Planil je k vratom in jih odprl.

»Oče Jernej, zdaj pa kar s puškinim kopitom po glavah!« je zagrmel Gorjan.

To reki se je mladi kmet z dvignjeno puško vrgel med petorico sovražnikov. Trije izmed Turkov so se zagnali proti Gorjanu, med tem ko sta ostala dva navalila na starega Juga.

Začel se je srditi boj, ki pa ni dolgo trajal. Gorjan je pravkar s kopitom svoje puške razčesnil prvemu Turku glavo, ko je zagledal turškega poveljnika, ki je prav ta trenutek izginil v sosedni prostor, kjer je bila Marjetica. Zarjul je ko jezen lev in hotel planiti svoji nevesti na pomoč, toda tedaj ga je eden izmed dvojice Turkov, mlad črnopolit orjak, kateremu je bil prej izbil sablo, zgrabil od zadaj za rame in kriknil svojemu tovarišu: »Odsekaj nejevernemu psu glavo!«

Turek je zamahnil s sablo, toda Gorjan mu jo je bliskovito izbil iz roke ter mu s strašnim udarcem skoro čisto razbil glavo.

»Pes!« je tedaj zarjul orjak. Njegove strašne pesti so kakor železen vijak stisnile Gorjanov vrat. Mlademu kmetu je za trenutek zastal dih, vendar ni izgubil prisotnosti duha. V trenutku mu je šinila v glavo rešilna misel. Izpustil je puško, ki jo je držal v roki, na tla in njegova močna desnica je naglo segla nazaj proti strašnemu orjaku, ki mu je stal za hrbtom, ga tiščal k sebi in katerega veliki prsti so čedalje srditeje stiskali njegov vrat. Gorjanova roka je dosegla ročaj dolgega handžarja, ki ga je nosil Turk pri sebi. S krepkim prijemom je zgrabil za težki nož, ga naglo potegnil orjaku izza pasu ter mu ga od strani zasadi globoko v telo. Turčin je grozno zarjul od bolečine, se opotekel in padel vznak, potegnivši Gorjana za seboj. V prihodnjem trenutku sta ležala oba na tleh drug vrhu drugega. Toda pri padcu je železni prijem orjakovih rok nekoliko popustil. Začutivši to je Gorjan hlastnil po zraku, nato napel vso svojo telesno silo in s silnim naporom se mu je posrečilo iztrgati svoj vrat iz Turčinovih rok. Prekobil se je na kolena in hotel skočiti na noge, toda smrtno ranjeni orjak je bliskovito iztegnil svoje roke, ga z zadno močjo ponovno popadel za vrat in ga potegnil nase. Spet sta ležala drug vrhu drugega, ali zdaj sta si gledala iz oči v oči. Tudi Gorjanove roke so v samoobrambi poiskale grlo svojega strašnega sovražnika ter ga stisnile. Med njima je nastal strašen boj za življenje in smrt. Kakor dvoje pobesnelih zveri sta se moža premetavala po tleh, se suvala in davila.

(Dalje.)

ki sin g. Mirko Berce, v Mirni pri Gorici prav tako kmečki sin g. Efrem Mozetič in v Kobaridu g. Stanko Pontar, sin kobariskega pismoše.

* **Nadškof Fogar v Gorici.** Te dni je dospel v Gorico na kratek oddih nadškof Fogar, ki zadna leta stalno biva v Rimu. Pri tej priliki se je v nedeljo 6. t. m. v samostanski cerkvi na Kostanjevici vršila svečanost srebrne poroke nadškofovega brata veletrgovca g. Marija Fogarja in njegove žene ge. Livije. Slovesno sv. mašo je daroval g. nadškof. G. Marij Fogar se je pred 25 leti med svetovno vojno poročil v Ljubljani.

* **Mlačva na Goriškem je v teku.** Zanj so izdani strogi predpisi, ki se jih morata kmet in lastnik mlatilnice natanko držati. Kmet mora mlatilničarju povedati za njivo, na kateri je zraslo žito, navesti površino in podpisati prijavo, v kateri je zapisana tudi količina pridelanega žita. Lastnik mlatilnice mora imeti za vsako vrsto žita poseben zapisnik, tako za pšenico, rž, ječmen in oves ter mora najpozneje v desetih dneh po mlačvi predložiti pokrajinskemu kmetijskemu nadzorovalnemu uradu vse prijave z natančnimi podatki o množini in vrsti pridelanega žita.

* **Nemški otroci v Trstu.** Na poti na Jadran se je sestalo te dni v Trstu mnogo nemških otrok. 160 dunajskih otrok bo dva meseca na počitnicah pri Sv. Pelagiju v Rovinju pri Istri. S posebnim vlakom je pa prispelo v Trst 300 otrok iz Münchena, Kölna in Düsseldorfa. Ti ostanejo šest tednov v Opatiji.

* **170 otrok Hitlerjeve mladine na počitnicah ob Lagu Maggioreu.** Iz Milana poročajo, da je prispelo tja 170 hitlerjanskih otrok, ki so bili zaradi dobrih uspehov v šoli poslani čez poletje na počitnice k Lagu Maggioreu v Gornji Italiji, kjer ima nemška mladina svoje poletno taborišče. Lago Maggiore je veliko jezero, ob katerem je v mirnem času živahno letovišgarsko življenje.

* **Za gostinske obrate v Ljubljani so določene cene jedi in pijači.** Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je določil za ljubljanske gostinske obrate najvišje dovoljene cene. Ta maksimalni cenik mora imeti vsak obrat na vidnem mestu. Sta pa dve vrsti obratov. V obratih druge vrste so cene nekoliko nižje. Zavoljo tega mora imeti vsak obrat v Lobešemenu ceniku tudi navedeno, v katero vrsto spada.

* **Po šestnajstih otrokih še trojčki.** Neka kmetica iz Akvilske pokrajine, mati šestnajstih otrok, je pred kratkim dobila še trojčke, dva dečka in deklico. Vsi, mati in trojčki, so zdravi. Pokrajinski prefekt je v družbi predsednika Društva mater obiskal to kmetico, ji zaželel vso srečo in zdravje, potem pa ji je v imenu Duceja še izročil precejšnjo ysoto, da vsaj nekaj časa ne bo v skrbeh, kako bo svojo številno družino preživljala.

* **Zavarovalna banka Slavija ni več pod sekvestrom.** Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil, da se ukine sekvester, pod katerega je bila postavljena Zavarovalna banka »Slavija«. Zgodilo se je to na prošnjo zavoda in na sekvestrovo poročilo. Poizvedbe so namreč dognale, da je udeležba pri tej banki pretežno slovenska iz Ljubljanske pokrajine, v ostalem pa je udeležen prijateljski narod.

* **Smrtna kosa med rojaki v Ameriki.** V Virdenu je umrl 61-letni Joe Jurak s Prihove pri Rečici v Savinjski dolini. V Ameriki je bival 41 let in zapušča dva sinova in tri hčere. — V Bridgevillu je umrl 70-letni Jakob Čadež iz Pogarjev pri Škofji Loki. Zapustil je ženo, tri sinove in sedem hčera. — V Clevelandu je umrl 72-letni Ivan Germek iz Strahomera pri Igu. V Ameriki je živel 48 let in zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri. Prav tako v Clevelandu sta umrla 55-letni Ivan Klaus iz Podgozda pri Žužemberku in 50-letni Primož Lavrič s Hudega vrha pri Blokah. Klaus je živel v Ameriki 38 let in zapušča ženo, sina in tri hčere, Lavrič pa 31 let in zapušča ženo in hčer.

* **Dolenjcem ne bo manjkalo vina.** Zadnji lepi poletni dnevi so vinsko trto po Dolenjskem zelo popravili. Ker je dolenjski vinogradnik še pravočasno dobil zadostno količino modre galice in obvaroval trte pred peronosporo, je ostalo trtje zdravo in ima zelo

obilen nastavek. Tako dolenjski vinogradnik letos pričakuje trgateg v upanju, da se ga bo nebo usmililo in mu prizaneslo s točo. Dobra vinska letina bo dolenjskega vinogradnika odškodovala za lansko slabo letino in pripomogla k izboljšanju njegovega gospodarskega položaja.

* **Prodajalcem borovnic in jagod na ljubljanskem trgu.** Mestno tržno nadzorstvo je obesilo na ogel semenišča na prav viden prostor črno desko, na kateri so dnevno označene cene vsem gozdnim sadovom, ki se prodajajo na prostoru med semeniščem in škofjsko palačo.

* **Utonil je v Kolpi pri Vinici 18letni sin** edinec posestnika Volkova iz Zapudja. Hotel je prepeljati čez reko par na Hrvaškem kupljenih konj, sredi Kolpe pa se je začel nenadno potapljati. Ko so ga našli, je imel na glavi tri rane, za katere ni ugotovljeno, ali izvirajo od skal ali konjskih kopit.

* **Strela je udarila v gospodarsko poslopje** posestnika Pucija na Svibniku. Vojaštvo in gasilci sicer poslopje niso mogli rešiti, omejili pa so požar, da se ni razširil na druge zgradbe.

* **V Ljubljani je utonil.** V vasi Zavogljju v občini Dobrunjah je pri kopanju utonil Franc Marolt. Nesrečni mladenič se je rodil l. 1909. v Bohinjski Beli, občina Ribno, kot sin Janeza Marolta. Ker za pokojnega Franca Marolta manjkajo neki podatki, naj se sorodniki oglase na orožniški postaji v Vevčah pri Ljubljani.

* **Škodljiva gosenica na Krasu.** Po nekaterih kraških vaseh, posebno v Tomaju, Skopeh in Avberju se je pojavila temnorjava gosenica, ki se zelo hitro množi in grozi uničiti poljske pridelke in drevje. Na hrastih, gabrih, orehih, češnjah in češpljah je pokončano že vse listje. Poljske rastline so doslej še manj prizadete.

* **Vrečico smodnika je zažgal.** V kandijsko bolnišnico je z močnimi poškodbami na obrazu in na očesu prišel 17letni Franc Hrstar iz Gotne vasi. Pripovedoval je, da je v gozdu našel majhen zavojček smodnika. Nekaj ga je zmotilo, pa je smodnik zažgal. Plameni zažganega smodnika so mu udarili v obraz in mu povzročili močne opekline, poleg tega pa tudi hudo poškodovali oko. V kandijski bolnišnici so mu nudili prvo pomoč, potem pa so ga zaradi nevarnosti za oko poslali v Ljubljano na očesni oddelek ljubljanske bolnišnice. Kakor kaže, se ljudje kljub številnim opominom ne spametujejo in se še zmerom igrajo z municijo.

* **Na Bledu je utonil pri kopanju 19letni** Ferdinand Schweiger iz Celovca. Utopljenčevu truplo so našli drugi dan.

* **S skednja je padel.** V goriško bolnišnico so pripeljali 72letnega Ivana Kumarja, kmečkega posestnika od Sv. Martina. Doma je spravljal seno pa je izgubil ravnotežje in padel s skednja. Dobil je nerodne poškodbe po hrbtu.

* **Z brvi je padel in utonil.** V vasi Dierico di Paularo pri Vidmu se je pripetila huda nesreča, ki je terjala življenje 81letnega Leonarda Dereanija. Vsa družina je bila zaposlena na polju, a ko so zvečer prišli domov, starčka, ki je ostal sam v hiši, niso našli. V trdni veri, da se je odpravil k svojemu bratu, ki stanuje v sosesčini, je eden izmed sinov stopil za njim, da ga poišče. A ko je prišel do potoka blizu hiše, je v vodi našel sivolasega očeta mrtvega. Ko je starček šel čez nezavarovano brv, je očitno izgubil ravnotežje in padel. Ker si ni mogel pomagati na noge, se je v sicer plitki vodi utopil.

* **Nesreče pri obiranju češenj.** 17letni posestnikov sin Alojzij Gorenc iz Velikih Vodec je pri obiranju češenj tako nesrečno padel z drevesa, da si je pri padcu poškodoval obe roki. Tudi 11letni šolar Henrik Smrke iz Kaminega potoka pri Trebnjem je po nepredvidnosti padel s češnje in si pri tem poškodoval desnico. Prav nevarne poškodbe je pri padcu s češnje dobil 38letni posestnik Jože Zorko iz St. Petra pri Novem mestu. Zorko je tako nesrečno padel na tla, da si je poškodoval hrbtenico. Vsi ponesrečenci so bili prepeljani v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji.

* **Ogenj v Soržakih pri Metliki.** Nedavno ponoči je na metliški šoli zatulila sirena in

naznanila požar. Nebo na severnovzhodni strani Metlike je bilo ožarjeno od plamenov. Gorelo je pri posestniku Simoniču v Soržakih. Prihiteli so gasilci iz Rosalnic in Metlike. Z velikim naporom se jim je posrečilo požar omejiti. Vsa poslopja v bližini so krita s slamo in je bila nevarnost razširjenja ognja zelo velika. Vzrok požara še ni pojasnjen. Domnevajo pa, da je nekdo po nepredvidnosti odvrnil v hlevu gorečo cigareto, ker je bil hlev prvi v plamenih. Živino so vso rešili, zgorela pa je dobro založena kašča. Posestnik Simonič je toliko bolj prizadet, ker je bil zavarovan samo za 1500 dinarjev.

* **Smrtna žrtev prometa.** Na cesti blizu Sv. Ivana pri Devinu se je pripetila huda nesreča. Neka mlada ženska se je s kolesom peljala po cesti, ko je nenadno z vso silo zadel ob njo neki avtobus in jo vrgel, da je na mestu obležala mrtva. Oblastva so uvedla preiskavo, da rešijo vprašanje krivde za nesrečo.

* **Toča na Krasu.** Dne 2. t. m. je divjala po raznih krajih goriške dežele huda toča. Razen Kostanjevice je obiskala tudi Komen in njegovo okolico. Na srečo tu ni napravila posebne škode. Huje so bili prizadeti številni drugi kraji, kakor Sv. Križ nad Trstom, Prosek, Dutovlje in Sežana.

* **Kazni zaradi prepovedane prodaje mesa.** Tržni organi Kr. Kvesture v Ljubljani so te dni ugotovili, da so v naslednjih gostilnah gostom kljub prepovedi postregli z mesom: pri Otonu Vončini, Sv. Petra cesta 55; Vladu Nazoru, Sv. Petra cesta 7; Alojziju Fabianovi, Tavčarjeva ulica 4; Osvaldu Pengovu, Karlovska cesta 19; Martinu Možini, Florijanska ulica 24; Jerici Žičkarjevi, Prešernova 9. Ti gostilničarji in gostilničarke so bili prijavljeni sodnim oblastvom. Poleg tega je Ekscelenca Visoki Komisar odredil prekinitev njihovega poslovanja in zaporo njihovih gostiln za dobo petih dni. Nadalje so organi policije našli v trgovini Neže Marnove na Tržaški cesti 55 živila, katerih prodaja je racionirana, ki pa niso bila prijavljena. Tudi ta trgovka je bila prijavljena sodnim oblastvom. Blago ji je bilo zaplenjeno in Ekscelenca Visoki Komisar je odredil, da opusti svoje poslovanje in zapre svoj lokal.

* **S postelje je padla in se ubila.** V Idriji se je v eni izmed zadnjih noči pripetila huda nesreča. 66-letna Josipina Kollerjeva, vdova Miljevčeva se je v spanju prevalila na postelji tako nerodno, da je padla na tla. Pri padcu si je prebila lobanjo in si pretresla možgane. Ležala je nezavestna nekaj ur, dokler se ni njen sin, ki je zaposlen v rudniku, vrnil domov. Brž je sklical ljudi in poslal po zdravniško pomoč. Ko je ta prišla, je bila nesrečnica že mrtva.

* **Ženskam je prepovedano hoditi v hlačah.** Goriški prefekt je izdal odlok, s katerim prepoveduje ženskam na področju pokrajine nositi v javnosti dolge ali kratke hlače. Katera se pregreši proti tej odredbi, bo kaznovana z zaporom do treh mesecev in z globo do 2000 lir. Kolesarkam se zaplenijo tudi kolesa.

* **Maša zadušnica ni bila potrebna.** V aprilu so italijanski listi poročali, da je v severni Afriki umrl junaške smrti 23-letni Salvatore Avesani iz Chieva pri Veroni, topničar velike oklopne ednice. Te dni bi se bila morala vršiti za njim maša zadušnica, a prav tistega dne je družina prejela obvestilo, da je Avesani živ in leži zavoljo hudih ran v neki bolnišnici v Bengaziju.

Iz Spodnje Štajerske

»Evropa v borbi proti boljševizmu.« Zaradi velikega zanimanja za razvoj bojev na vzhodnem bojišču so v Mariboru pred gostilniškimi vrtem Götzove pivovarne izobesili velikanski zemljevid Evrope. Njegova širina znaša pet, višina pa tri metre in nosi napis »Evropa v borbi proti boljševizmu«. Gneča ljudi je pred zemljevidom velika. Pri zemljevidu je vsak dan izobešeno tudi nemško vojno poročilo.

Za pooblaščenega upravitelja vseh čebelar-skih združenj na Spodnjem Štajerskem je bil imenovan Oton Tscherpinko iz Maribora.

Novi grobovi v Mariboru. V mariborski okrožni bolnišnici je preminila 32-letna zasebnica Marija Šemetova. V Mariboru so nadalje umrli: 86letna hišna posestnica Neža Kantnerjeva, 70-letna vdova po hranilniškem uradniku Josipina Staudingerjeva, 37-letni paznik Anton Preložnik, 64-letna zasebnica Marija Turnškova in 58letna vdova po poštnem kontrolorju Neža Gorškova. Na Pobrežju pri Mariboru je preminil 25-letni delavec Ivan Žižek.

Davčne uprave prekrščene v finančne urade. Davčne uprave v Mariboru, Celju, Gornji Radgoni, Ptuj in Brežicah imajo odslej naziv finančnih uradov. Finančni urad v Mariboru obsega mariborsko mestno in podeželsko okrožje, celjski finančni urad podeželski okrožji v Celju in Trbovljah, ptujski finančni urad podeželsko okrožje v Ptuj, finančni urad v Brežicah brežiško podeželsko okrožje, finančni urad v Gornji Radgoni pa okoliš ljutomerskega okrajnega načelstva.

Neznanega utopljenca je naplavila Drava v bližini železniškega mostu v Ptuj. Utopljenec je visok približno 170 cm. Na sebi ima črne čevlje in moderni delovni predpasnik.

Omnibusni promet Gradec-Maribor-Zagreb urejen. Razen nedelj in praznikov odhaja omnibus iz Gradca ob 9. uri in prihaja v Zagreb ob 16.50. Iz Zagreba odhaja ob 6.50 in se vrača v Gradec ob 14.20. Redni omnibusni promet je uveden tudi na progi Maribor-Slovenj Gradec-Šoštanj, in sicer preko Selnice, Marenberga, Dravograda in Velenja.

Iz Hrvatske

Ustanovitev Narodne obrambe na Hrvatskem. Iz Zagreba poročajo: Poseben zakonski odlok, ki sta ga podpisala poveljnik in maršal Kvaternik kot obrambni minister, določa ustanovitev Narodne obrambe. Odlok ima 14 členov, med katerimi so najglavnejši ti-le: Ustanavlja se Narodna obramba kot organizacija hrvatske vojske. Njena naloga je odstraniti neposredne in posredne nevarnosti, ki izhajajo iz stavk in vojnih težav. Vsi hrvatski državljani se morajo ravnati po predpisih, ki so bili izdani ali še bodo. Delo za Narodno obrambo je splošno in obvezno za mladeniče od 15 let pa do vojaškega nabora. Narodno-obrambna služba obsega pouk, ki je priprava na vojaško službo in delovno službo. Tisti, ki niso hrvatski državljani, a žive na Hrvatskem, imajo iste obveznosti, kolikor te niso v nasprotju z mednarodnimi predpisi. Premičnine se smejo razlastiti v korist Narodne obrambe. Starčki in bolniki so izvzeti. Člani Narodne obrambe morajo držati v največji tajnosti vse, kar vidijo ali slišijo v službi. Odlok nato navaja kazni za tiste, ki bi se pregrešili proti tem predpisom.

Italijanski oddelki zapustili Ogulin in Knin. Italijanski vojaški oddelki so zapustili hrvatske mesti Ogulin in Knin. Ob slovesu jih je prebivalstvo toplo pozdravljalo in s tem pokazalo svoje prijateljske občutke do Italije.

Poglavnik ne sprejema zasebnih obiskov. V zagrebških listih je bilo že ponovno objavljeno, da poglavnik hrvatske države ne sprejema zasebnih obiskov. Kar koga teži, lahko sporoči poglavniku pismo, in sicer po pošti ali pa v vložišču poglavnikovega urada. Za pisma, ki so naslovljena na poglavnika, je dovoljena oprostitev poštnih pristojbin. Prav tako vlog na poglavnika ni treba kolkovati.

Hrvatski minister za obrambo v Berlinu. V Berlin je dospel z letalom hrvatski minister za obrambo maršal Kvaternik in je gost nemškega zunanjega ministra Ribbentropa. Na letališču ga je sprejel zastopnik zunanjega ministra podtajnik Wörman.

Skupina hrvatskih prostovoljcev je šla na rusko bojišče. Velebit poroča iz Zagreba: Dne 15. t. m. je odpotovala iz Zagreba v Nemčijo prva skupina hrvatskih prostovoljcev v vojno proti Sovjetski Rusiji. To je hrvatski letalski polk pod vodstvom polkovnika Ivana Mraka. Pred odhodom iz vojašnice na Maksimirske cesti je pozdravil polk poveljnik hrvatskega letalstva polkovnik Vladimir Hren. Nato je krenil polk z godbo na čelu preko mestnih ulic na postajo, kjer se je od hrvatskih letalcev poslovil vojskovodja Slavko

Kvaternik, ki so ga spremljali visoki predstavniki italijanske, nemške in hrvatske vojske.

Prijava židovskih in srbskih podjetij. Veleobrtniška zbornica v Zagrebu je zaprosila vsa podjetja, ki jih vodijo Židje ali Srbi, da ji to čim prej sporoče. Pri pravnih osebah je smatrati za židovsko tudi vsako tisto tvrdko ali podjetje, če je vsaj en član upravnega odbora, nadzornega odbora ali ravnateljstva Žid. Pri delniških podjetjih je treba navesti, ali Žid, odnosno Srb, poseduje delnice in koliko.

Delovanje četnikov zatrto. Uradno poročajo, da je delovanje četnikov v Hercegovini smatrati za zatrto. Nekaj četnikov se skriva samo še v težavno pristopnih planinskih vaseh. Pa tudi te bodo v kratkem iztrebili. Varnostno službo na meji Hrvatske in Črne gore bodo vzdrževale redne čete hrvatske vojske in ustaški oddelki.

V Karlovec so se vrstile nove skupine hrvatskih ujetnikov. Zdaj so se že skoro vsi hrvatski ujetniki vrtili domov, le nekaj mallega jih je še ostalo v Italiji. Pa tudi za te upajo, da bodo v kratkem doma. Ujetniki, ki so te dni prišli v Karlovec, niso mogli prehaliti, kako lepo so z njimi postopala italijanska oblastva.

50.000 hrvatskih delavcev za Nemčijo. Med nemško in hrvatsko vlado je bil dosežen sporazum o zaposlitvi hrvatskih delavcev v Nemčiji. Prvo skupino bo sestavljalo 50.000 hrvatskih delavcev, ki bodo delali pod istimi pogoji kakor nemški delavci.

Postrejeni nastopi proti Židom v Zagrebu. Hrvatski listi poročajo, da se je v Zagrebu začelo ostrejšo postopanje proti Židom, ker se niso držali določil glede nošnje predpisanih znakov in drugih ukrepov, ki se jih tičejo. Zaradi tega so že poslali prvo skupino 400 Židov na prisilno delo.

Židje in Srbi v Križevcih. Mestno poglavarstvo v Križevcih je prepovedalo kupovati ali sprejemati v dar kakršne koli predmete od Židov ali Srbov. Reči, ki jih je kdo med tem že kupil ali sprejel od Židov ali Srbov, mora nemudno prijaviti na sreskem načelstvu.

Židje ne smejo imeti fotografskih aparatov. Vsi zagrebški židje, ki še niso oddali fotografskih aparatov, so morali to storiti najkasneje do 19. t. m. Tisti, ki aparatov niso oddali pravočasno, bodo strogo kaznovani.

Huda avtomobilska nesreča. Iz Banje Luke v Jajce je z avtobusom odpotovalo 21 gimnazijcev. Bili so pripadniki obveznega dela in jih je spremljalo šest profesorjev. Malo pred Jajcem se je na avtobusu zlomilo krmilo in vozilo se je prevrnilo v Vrbas. Nesreča je terjala 11 mrtvih in 15 ranjenih.

Iz Srbije

Za obnovo rednega življenja v Srbiji. Iz Beograda poročajo: Ministrski komisar za notranje zadeve Acimović je izjavil zastopnikom tiska, da bo eden izmed prvih ukrepov, ki jih bo treba nujno izdati, da se obnovi redno življenje v deželi, ta, da se bo zmanjšalo število uradništva. Dejansko je zdaj v javni upravi nameščeno še enkrat toliko uradnikov in drugih uslužbencev, kakor bi jih bilo v resnici treba. Vsi uradniki in uslužbenci, ki so dosegli 70 let starosti ali dovršili 30 let državne službe, bodo upokojeni. Komisar je govoril tudi o prehrani in je izjavil, da državnim oblastvom ne povzroča nikakršnih skrbi, čeprav se pravkar vrača okrog 100.000 Srbov iz raznih delov bivše Jugoslavije v svojo ožjo domovino. Razmeščeni bodo po raznih krajih dežele in vključeni v obvezno delovno službo.

Obnova Beograda. Beograjska mestna občina je dovolila doslej obnovitvena dela za 610 poslopij, obenem pa je izdala devet dovoljenj za zidanje novih hiš. Da omogoči obnovo hiš tudi tistim posestnikom, ki nimajo denarnih sredstev, daje Državna hipotekarna banka posebna posojila.

Večja skupina srbskih delavcev za Nemčijo. Pred dnevi se je odpeljalo iz Srbije v Nemčijo s posebnim vlakom 1325 delavcev in 300 delavk.

Ženski vestnik

Kako uporabiš prezgodaj odpadlo sadje

Če začnejo odpadati jabolka, preden dozorejo, so krivi temu škodljivci ali pa bolezen. V večini primerov odpade sadje zaradi črvičnosti. To se pravi, da so v njem ličinke jabolčnega prelca. Tako sadje je treba odstranjevati, da ne zgine pod drevjem in da se škodljivci ne razširijo. Pa ga ni treba uničevati, ker se da uporabiti za razne reči.

Predvsem se dajo prezgodaj odpadla jabolka predelati v mezgo. Če pa je sadje le pretrpko, ga lahko uporabiš za krmo svinjam. Moraš pa ga prekuhati, ker ni dovolj zrelo in bi od nezrelega sadja živali lahko obolele. Mnogokje na kmetih uporabljajo tako sadje za kis, pa tudi za sadjevec, če je že kolikor toliko dozorelo. Če pa se nikakor ne da praktično uporabiti, ga vsaj odstrani in uniči, da boš z njim uničil boleznin in škodljivce.

Za kuhinjo

Za mezgo brez sladkorja so najprimernejše sadje jabolka, hruške in češplje. Jabolka olupiš, iztrebiš in naribliješ. Če nimajo dovolj lastnega soka, daš toliko vode, da se dno v loncu pokrije. Nato skuhaš v mezgo. S hruškami ravnaš podobno. Olupiš jih, iztrebiš in naribliješ. Iz četrtnine zribanih hrušk stisneš sok in v tem soku skuhaš ostalo v gosto kašo. Češpljam pa odvzameš koščice, jih razčvetveriš in v lastnem soku skuhaš v mezgo. Mezgo kuhaj v majhnih količinah, do največ dveh kilogramov. Se vrelo daš v pogreto posodo in neprodušno zapreš. Kuhaj mezgo v nekovinskem loncu, odnosno v kovinskem, ki je dobro loščen.

Borovničev liker je prav dober. Dva litra lepo očiščenih borovnic dobro zmečkaj in stisni iz njih sok. Sok precedi ter dodaj do poldrugi liter dobrega žganja, tri četrti kilograma kuhanega, a shladenega sladkorja, košček vanilije, dve žbici in košček cimetove skorje. To mešanico imej dva tedna na solncu, nato sok precedi in dobro zamašeni steklenici shrani na hladnem prostoru. Na isti način lahko napraviš tudi bezgov liker.

Okusna grahova jed s krompirčki in peteršiljem. Drobne krompirčke skuhaš in olupiš. Medtem dušiš oluščeni grah v njegovem lastnem soku. Nato raztepeš žlico moke v skledici goveje ali zelenjadne juhe ter zaliješ s tem grah. Dodaš krompirčke in precej seseklanega peteršilja ter pustiš, da prevre in se še deset minut duši na nepremočnem ognju.

Praktični nasveti

Ne pretiravaj solnčenja. Pisali smo že, da solnčenje prej škoduje, kakor koristi. Solnčenje bi bilo morda koristno, če bi se človek solnčil le po malo časa. Toda, kako naj se mlad človek, ki še ne misli mnogo, drži tega! Če je enkrat na solncu, se hoče ves prepeči, da hodi potem okrog kakor pečen piščanec in se postavlja, kako je črn. Zdrav pa kljub svoji črni barvi ni nič bolj, kakor je bil prej, nasprotno, ves zmučen je in medel. Če pa se je tako opekel človek, ki ima notranjo bolezen, je nevarnost, da se mu je bolezen poslabšala. Bolj kakor pečenje na solncu ti koristi, če se pri kopanju zračiš bolj na senčnem prostoru.

Kdaj zrejo kokoši svoja jajca. Navadno se le mlade kokoši navadijo zreti svoja jajca, in sicer takšne, ki odlagajo jajca v nepravilna gnezda tako, da se razbijejo. Če kokoš enkrat okusi jajce, se le težavno odvadi tega. Zato je priporočljivo, da mladim kokošim pripraviš mehka gnezda in da jim morebiti počena jajca takoj odvzameš. To se pravi, da previdna gospodinja pazi na mlade kokoši, ki začenjajo nesti. Dobro je tudi, da so gnezda za mlade kokoši bolj v temi in da takšno kokoš, ki si ni pripravila gnezda, sama previdno postaviš v mehko gnezdo, kadar vidiš, da namerava znesti jajca.

Hitro nekaj italijanščine

Deveta vaja

Še o spregatvi

Zadnjič smo govorili o spregatvi glagola in navedli zglede spregatve vseh štirih vrst glagolov za zdajšnji čas. Videli smo tudi, da se glagoli druge in tretje vrste enako spregajo. Ne gre pa zmerom tako lahko s spregatvijo. Nekateri glagoli hodijo svoja pota ne glede na to, v katero vrsto spadajo.

Predvsem moramo navesti pomožna glagola avere (izgovori avère — imeti) in essere (izgovori èssere — biti). Prvi spada v drugo, a drugi v tretjo vrsto glagolov. Spregata se pa čisto po svoje. Spregateva za avere v zdajšnjem času je:

Ednina

- oseba: hò — imam
- oseba: hai — imaš
- oseba: ha — ima

Množina

- oseba: abbiamo — imamo
- oseba: avete — imate
- oseba: hanno — imajo

Opozarjamo, da se h ne izgovarja. Ho, hai, ha in hanno so edine besede v italijanščini, kjer se rabi h, ne da bi bilo na prvi mah razvidno, za kaj je h potreben. Ta h je ostal še iz latinščine, iz katere se je razvil italijanski jezik. Latinci so rekli: habeo, habes, habet itd. (imam, imaš, ima itd.). Kakor veste, se h drugače uporablja v italijanščini za primere, ko se morata c in g pred e in i izgovarjati kot k in g, ker bi se sicer, če bi se vmes ne pisal h, izgovarjala kot č in dž. Če in ci se izgovarjata če in či, che in chi pa ke in ki. Prav tako se izgovarjata ge in gi dže in dž, ghe in ghi pa ge in gi. Toliko v ponovitev.

Glagol essere pa se v zdajšnjem času spregateva takole:

Ednina

- oseba: sono — sem
- oseba: sei — si
- oseba: è — je

Množina

- oseba: siamo — smo
- oseba: siete — ste
- oseba: sono — so

Ponavljamo, da strešica na sei pomeni široki e. Označujemo ga samo zato, da bralci, ki sledijo tečaju, znajo pravilno brati. Italijani sami se tega znaka v pisavi ne poslužujejo. V pisavi se poslužujejo le enega naglasnega znamenja, to je ostrivca. Na primer è (izgovori è — je). Z ostrivcem naglašajo nekatere enozložne besede, da jih ločijo od drugih enakih besed z drugim pomenom. Prav tako naglašajo nekatere večzložne besede zaradi ločitve od enakih, a drugače naglašanih besed z drugim pomenom. O tem smo že pisali.

Pri spregatvi je treba tudi paziti na izgovarjavo c in g. Na primer cercare (izgovori čerkäre — iskati), se sprega po zgledu parlo, kakor smo zadnjič navedli, a treba je vedeti, da glas k za c ostane v vseh osebah.

Ednina

- oseba: cerco — iščem
- oseba: cerchi — iščete
- oseba: cerca — išče

Množina

- oseba: cerchiamo — iščemo
- oseba: cercate — iščete
- oseba: cercano — iščejo

Ker bi se c v drugi osebi ednine in prvi osebi množine pred i bral kot č, je vstavljen vmes h. Enako velja za pagare (izgovori pagare — plačati).

Ednina

- oseba: pago — plačam
- oseba: paghi — plačaš
- oseba: paga — plača

Množina

- oseba: paghiamo — plačamo
- oseba: pagate — plačate
- oseba: pagano — plačajo

V drugi osebi ednine in v prvi množine spet vidimo h med g in i zavoljo tega, da se črka g izgovarja kot g in ne kot dž.

Prva vrsta glagolov (v nedoločniku na končnico -are) ima tri glagole z nerednim zdajšnjim časom. To so: andare (beri andäre — iti), dare (beri däre — dati), stare (beri stäre — stati). Nepravilno se sprega tudi fare (beri färe — storiti).

Spregatev glagola andare

Ednina

- oseba: vò ali vado — grem
- oseba: vai — greš
- oseba: va — gre

Množina

- oseba: andiamo — gremo
- oseba: andate — greste
- oseba: vanno — grede

Spregatev glagola dare

Ednina

- oseba: dò — dam
- oseba: dai — daš
- oseba: da — da

Množina

- oseba: diamo — damo
- oseba: date — daste
- oseba: danno — dajo

Spregatev glagola stare

Ednina

- oseba: stò — stojim
- oseba: stai — stojíš
- oseba: sta — stoji

Množina

- oseba: stiamo — stojimo
- oseba: state — stojite
- oseba: stanno — stojijo

Spregatev glagola fare

Ednina

- oseba: fò ali faccio — storim
- oseba: fai — storiš
- oseba: fa — stori

Množina

- oseba: facciamo — storimo
- oseba: fate — storite
- oseba: fanno — storijo

Ali ste že opazili sličnost s slovenščino pri dare (dati) in stare (stati)? Sličnost je tudi pri končnicah v prvi in drugi osebi množine. Opozarjamo, da se facciamo izgovarja faččamo, ne faččjamo. Kjer sta dva nn, se n bere malo zapotegnjeno, kar smo že pisali v začetku italijanskega tečaja.

Glagol stare ima v italijanščini mnogovrstno porabo, kakor bi bil nekaj pomožni glagol. Come stai? (izgovori: Kóme staj) pomeni dobesedno: Kako stojiš? Toda Italijan te s tem ne vpraša, ali so tvoje noge dovolj trdne, da lahko stojiš, temveč te vprašuje, kako se imaš. Come state, signore? (beri: Kóme státe, sinjóre) pomeni: Kako se imate, gospod? V starih italijanskih knjigah je navedeno, da so včasih vpraševali: Come state di salute, signore? To pomeni: Kako se imate glede zdravja, gospod? Di salute se bere: Di salúte. Je to drugi sklon ednine. La salute pomeni zdravje in je, kakor nam določni spolnik la pove, ženskega spola.

Dalje pomeni stare tudi stanovati. Včasih so rekli stare di casa. Kakor se gori izpušča di salute, tako se tudi v tem primeru ne rabi di casa. Dobesedno bi pomenilo stare di casa stati glede hiše. Če te kdo vpraša: Dove stai (di casa)?, kar pomeni: Kje stanuješ?, odgovoriš: Sto (di casa) a Lubiana, to je: Stanujem v Ljubljani. Glagol stare se prav za prav nikdar ne rabi sam za stati, temveč ima ta pomen v zvezi z »in pié-di«, kar pomeni dobesedno: stati na nogah. Il piéde (izgovori il pjéde — noga).

Včasih se stare uporablja namesto essere. Na primer: Ragazzi, state tranquilli! To pomeni: Dečki, bodite mirni! Namesto siete (beri sjéte — bodite) rabijo Italijani state (beri státe — stojte). Saj vam je menda znano, da radi tudi primorski rojaki rečejo: Ne stojte biti nemirni!

Kakor pravi naš narod, da mu na primer klobuk ne stoji (pristaja), reče tudi Italijan tako. Na primer: Questo cappello non ti sta bene (beri: Kuesto kappèllo non ti sta bène). Dobesedno: Ta klobuk ne ti stoji dobro. Tak je vrstni red besed v italijanščini. Po naše bi se reklo prav: Ta klobuk ti ne pristaja dobro.

Stare pomeni tudi nameravati, če ga rabiš v zvezi s per in kakšnim nedoločnikom. Na primer: Sto per partire (beri: Stò per partíre). To pomeni dobesedno prevedeno: Stojim za odpotovati. Mi rečemo po naši: Nameravam odpotovati.

Strašen vrtničasti vihar je nosil železo po zraku

Silen vihar se je te dni razbesnel po nekaterih krajih Furlanije, zlasti na področju, ki ga zdaj izsušujejo. Posebno hudo je bilo prizadeto neko posestvo, kjer je zračni vrtnec dobesedno odnesel do 60 metrov dolge zidane lope, kamor so shranjevali pridelke, orodje, vozove in stroje. K sreči se je 50 otrok, ki so se malo prej mudili pri tem posloju, še pravočasno oddajilo. Vihar je odnesel tudi streho z gospodarskega poslopja in poškodoval druge zgradbe.

Zalosten je bil po viharju pogled na polje, 20 hektarov zemljišča, zasajenega s turščico, je bilo razkopano kakor po potresu. Kmet Giovanni Gasparotto, ki je bil v usodnem trenutku na polju, je hotel uiti silovitemu zračnemu vrtincu. Vrgel se je ob robu gozda v jarek in se krčevito oprijel tanjšega drevesa. Ko je spet dvignil glavo, da bi videl, kaj je z njegovim oslom in vozičkom, ki ju je pripeljal s seboj na polje, je moral na žalost ugotoviti, da ju ni bilo nikjer več. Osla je odneslo na neko drugo posestvo, od vozička pa ni ostalo drugo kakor nekaj razbitih kosov lesa in skrivljenega železnega ogrodja, ki ga je veter odnesel

kakšnih 400 metrov daleč proč. Težak traktor je veter dvignil v zrak ko pero. Nekaj cevi, težkih po 200 kg, je odneslo ko iveri kilometer daleč proč od kraja, kjer so ležale. Nekaj plugov, ki so bili zastavljeni v brazde, je tudi odneslo čisto na drugi konec njiv. Da bi ušel nevarnosti, se je neki delavec zagrabil za žleb ob hiši, toda vihar je odtrgal tudi žleb in je delavca v loku vrgel nekaj metrov proč. K sreči je odnesel le lažje poškodbe, užil pa je mnogo strahu.

Neko dekle, ki je hitelo na prag, da bi zgrabilo kolo, ki ga je bilo prej prislonilo k zidu, je bilo v trenutku brez obleke. Vihar ji je obleko strgal s telesa in jo pustil bogve kje. Nekaj kolesark je vihar pometal s koles in so obležale z manjšimi poškodbami ob cesti. Šestdeset koles, ki so jih delavci pustili ob skednjih zunaj na polju, je vihar razdejalo.

Mnogo ljudi je bilo zaradi viharja huje in laže ranjeno. Najhujše poškodbe je dobil Giovanni Andreon, ki so ga morali hitro odpeljati v bolnišnico zaradi njegovih resnih ran po glavi in drugod po životu, ki jih je dobil pri padcu iz gospodarskega poslopja.

Z verigo je vrag vlekel lovca v prepad

Pripovedka

»Ali bom smel o Sladkem imenu na Kalobje z vami?« tako sem še kot majhen deček nekega leta prosil svojega očeta, ko se je bližal praznik Sladkega imena Marije. Na ta dan namreč imajo na Kalobju žegnanje s »ta veliko žlico«. Od blizu in od daleč pridejo romarji na prijazni kalobški hribček poklanjat se Mariji. Mene na to božjo pot ni vlekla morda sama pobožnost, temveč tudi velika otroška radovednost.

Kapelica, v kateri je podoba peklenščka

Radoveden sem komaj čakal dneva, da se sam prepričam, ali je resnica, kar mi je pravil sosedov Ivan, ki je bil že leto prej na tej božji poti. Rekel je namreč, da drži pot mimo neke kapelice, kjer je v njej upodobljen sam črni peklenšček. S kako pravico pride peklenšček do bivanja v blagoslovljeni kapelici? Tako in podobna vprašanja so me mučila.

Prišel je zaželeni dan. Po kratkih naukih, kako naj se obnašam, sva šla z očetom na pot. Čim bliže sva prihajala, tem nestrpnější sem postajal.

Od vseh strani so prihajali romarji posamič in v skupinah. Midva sva se pridružila neki taki skupini romarjev, češ da bo krajša pot. Romarji so med potjo molili, peli ali se pogovarjali o raznih rečeh. Posebno so ugibali, ali jo bodo morali popoldne naglo ubrať proti domu, češ da na ta dan rad dež priganja romarje k odhodu.

Stari romar pripoveduje

Naposled smo prišli do kapelice, ki stoji dobrih dvajset minut pod cerkvijo. Tukaj je bilo že več radovednežev moje vrste, ki so s strahom in molče zrlí v kapelico. Pridružil sem se jim. V tronu je stala podoba Matere božje, a na podstavku mi je takoj obstalo oko na podobi črnega škrate, ki se je ostudno režal, kazal svoje rogove in dolgi zviti rep, a v krempljih je držal strgano verigo. Pred njim na tleh je čepel človek, očitno lovec, kajti preko rame mu je visela lovska torba, a na tleh sta ležala njegov klobuk in lovska puška. Na desnici je imel lovec pritrjen drugi konec strgane verige. Tako sem se zagledal v podobo, da nisem videl in ne slišal starega romarja, ki se je ob palici približal in obstal za nami. Zagledali smo ga šele, ko je izpregovoril: »Da, da, tako se je očitno pokazalo, da se Bog ne da zasmehovati.«

Obsuli smo starca s kopico vprašanj, kaj in kako je bilo.

»Čas je že,« je rekel stari, »pojdimo, da ne zamudimo, med potjo pa vam bom povedal zgodbo o divjem lovcu, katerega predstavlja ta podoba.«

Z odprtimi usti sem poslušal to pripovedko in ker je menda ni še nihče objavil, sem sklenil, da jo otmem pozabljivosti in jo po starčevih besedah podam prijaznim čitateljem in čitateljicam.

Včasih je bil svet pri Mariji Kalobški čisto drugačen

»V tistih časih, ko se je zgodilo to,« tako je začel stari pripovedovati, »je bil svet tod okrog čisto drugačen, kakor je dandanes. Tam, kjer so zdaj rodovitne njive in lepi travniki, se je razprostiral takrat velikanski bukov in smrekov gozd in dajal zavetje številni divjačini, ki se je skoro nemoteno množila v njem. Na kraju, kjer je danes kapelica, je stal takrat lesen križ in na njem podoba trpečega Zveličarja. Ne daleč od križa v dolinici pa je zijał globok prepad, od katerega pa danes že skoraj ni sledu, kajti v dolgih letih se je zasul in izravnal. Tukaj, kjer je danes vozna pot, je takrat držala

skozi gozd ozka stezica, po kateri so hodili romarji, ki so se že takrat zatekali k Mariji Kalobški po pomoč.

Nekoliko niže pod cerkvijo je stala hišica ob robu gozda, ki se je tukaj neenakomerno nehal pod hribom. Hišica in vse okoli nje je bilo čisto, da se je poznalo na prvi pogled, da so bile tu na delu pridne roke. Vsakdo bi mislil, da je v hišici vladala zadovoljnost, vendar ni bilo tako.

Mož, ki je zašel na kriva pota

Dva zakonca s hčerko edinko sta bila stanovca te hiše. Moža, čeprav je bil mlad in krepak, ni veselilo nobeno pošteno delo. Najrajši je pohajkoval in popival z izprijenimi tovariši.

Za pijačo pa je bilo treba denarja, a kje ga dobiti? Posestvece je komaj za silo redilo nekaj ljudi. Edina kravica, ki so jo imeli, ni smela proč, kajti bila jim je nujno potrebna, ker je pomagala s svojim mlekom preživljati njegovo hčerko, katero je pa vzlic svoji pokvarjenosti zelo ljubil. Da bi imel za svoje pijančevanje potrebni denar, se je oprijel nepoštenega in nevarnega posla: postal je strasten lovski tat. To mu je bilo toliko lažje, ker je bilo divjačine dovolj, a gozdovi so pripadali grajskim, ki so zaradi nepristopnega sveta le malokdaj prišli v ta kraj lovit. Grajski lovski paznik je imel sicer ukaz, zasledovati tatinske lovece, toda v te hribe ga ni posebno mikalo. Tako je pretekle včasih leto dni, da je k večjemu dvakrat prišel na to stran. To so tatinski lovci dobro vedeli in so brez skrbi stikali po gozdu. Najljubši čas za to pa jim je bil v nedeljo dopoldne, ko so verniki hiteli v cerkev.

Ni se brigal za ženine opomine

Tako je tudi ta naš znanec šel vsako nedeljo in praznik namesto v cerkev v gozd po svojih nevarnih potih ne oziraje se na prošnje svoje žene, ki ga je skušala odvrniti od napačne poti. Toda bilo je vse zaman. Ni ji ostalo drugo, kakor vdati se v svojo usodo. Molila je neprenehoma v prepričanju, da bo vendar Bog enkrat uslišal tudi njeno molitev. Največje veselje ji je bila hčerka, katero je kot prava mati lepo učila, česar ji mož ni oviral, saj je bil malokdaj doma. Njene pridne roke so obdelovale zemljičo, čedile hišico in oskrbovale edino kravico. Poleg tega je bila tudi varčna.

Ko je bila še dekle in je služila pri sosedu za deklo, je veljala za najlepšo mladenko daleč naokoli. Njen zdajšni mož je bil sin edinec, katerega je imel oče zelo rad in mu je zavoljo tega mnogokaj spregledal. Tako je imel le od materine strani nekaj prave vzgoje, medtem ko mu je oče iz slepe ljubezni vse dovolil. Tako je zrasel trmast in svojeglav. Večkrat se je ozrl za sosedovo deklo; všeč mu je bila. Ko mu je oče izročil zemljičo, je vprašal za roko sosedovo deklo. Tako sta v kratkem postala mož in žena in kmalu jima je Bog poslal dete-hčerko, ki pa je ostala edinka.

Hčerka je bila prijazna deklica in v veselje obeh zakonskih. Kmalu pa je mož pokazal svojo pravo naravo. Na njene opomine in prošnje se ni oziral. »Moliva za očko,« je mati pogosto rekla hčerkici in dete je sklenilo svoje ročice.

Na dan Sladkega imena je šel na lov

Tako je bil nekoč spet praznik Sladkega imena Marije. Od vseh strani so prihajali romarji proti svetišču. Iz naše hišice se je tedaj zasilil mil ženski glas in rekel: »Lepo te prosim, vsaj danes ne hodi na to pot, danes je praznik Sladkega imena Marije, zaščitnice naše fare in pomočnice vsakomur, ki

se nanjo ozre. Morda boš še moral klicati Marijo na pomoč, a te ne bo slišala.«

Trd moški glas ji je odgovoril: »Kdo te je najel, da mi pridiguješ!« To reki je vrgel puško čez ramo in se izgubil v gozd.

Zena se je žalostna odpravila v cerkev in skoro jokaje dejala hčerkici: »Dete moje, ko prideva v cerkev, pomagaj prositi Marijo za pomoč, da bo očka prišel iz zmot na pravo pot.« Prav goreče sta molili pri sv. maši. Ko se je bližalo povzdigovanje, se je domislila žena, da je slišala nekoč, kako se izpolni vse, za kar človek prosi med povzdigovanjem prav iz srca. Prijela je hčerkico za roke in ji pokazala navzgor proti Mariji. Obe sta pokleknilí in med povzdigovanjem zamaknjeni gledali v Marijo ter jo prosili.

Božja kazen

Zenine besede so blodile lovskemu tatu po glavi, ko ga je vzel v svoje krilo temni gozd. Ni se mogel razvedriti.

»Kaj me danes vse te misli motijo, saj nisem otrok. Dan je lep, in v tem času, ko je maša, tako sem včasih slišal, pride divjačina najrajši pred puško. Kako je to, da danes ne vidim ničesar?«

Močneje je prijel puško in se potapljal vse globlje v gozd.

»Kaj pa je to? Ali ni nalahko zašuštelo po dračju?« Opazno se je ozrl okoli in kmalu zagledal zajca, sedečega na neki skali in nekako posmehljivo zročega v lovca. Ves razburjen je lovec hitro pritisnil puško k licu, sprožil in hitro skočil, da bi pobral plen.

Kako pa se je začudil, ko je zajec planil po koncu in jo naglih skokov nekoliko krvaveč ubral po gozdu naprej.

Nevoljen ga je začel lovec zasledovati, kar sicer ni bilo težavno, ker mu je krvava sled kazala pot. Čez nekaj časa ga je toliko dohitel, da ga je videl, toda razdalja je bila za ponoven strel prevelika. Kako pa se je začudil, ko je pogledal bolj natančno in videl teči dva zajca tesno skupaj. Bežala sta naravnost v hrib proti kraju, kjer je stal leseni križ. Prostor okoli znamenja je bil nekoliko zravnán in tam je rasla lepa zelena trava.

Ko je prišel po sledi blizu križa, je obstal in od samega presenečenja ni mogel naprej. Kaj, ali sanja? Pomel si je oči. Ne, natančno je videl. Na jasi pred križem je skakljalo in se igralo v njegovo največje začudenje pet zajcev, ki se tudi niso zbalí njegove bližine. Roka mu je vztrepetala in spomnil se je stare pravljice, kako se je vrag spremenil v zajca, da se je poigral z lovecem. Toda ta misel je trajala le trenutek, nato pa je njegova lovska strast zmagala. V svesti si plena, je naglo pomeril in sprožil. Toda, kakor bi se bilo vse zarotilo zoper njega, ni zadel ničesar. Zajci so se samo premaknili nekaj višje ter porogljivo strigli z ušesi. Zdaj mu je bilo dovolj. Ves razsrjen je stopil nekaj korakov naprej, jezno stisnil puško in še enkrat sprožil. Ko se je dim razkadil, je videl, da je tudi tokrat streljal brez uspeha. V silni jezi je divje zaklel, roke so zgrabile puško, oči se obrnile na križ, en sam pritisk in strel je zletel v podobo trpečega Zveličarja.

Ko se mu je zdaj jeza malo izkadila in se je ozrl na križ, se ga je lotila groza, kajti iz rane, ki jo je napravil na podobi strel, so polzele po truplu navzdol krvave kaplje in padale na tla. V tem trenutku pa mu je zdrknila puška iz rok, na desnici je začutil mrzlo železo, poleg sebe pa zagledal samega črnega peklenščka, ki se mu je divje režal v obraz in ga vlekel za verigo, katere konec je bil pritrjen na njegovi desni roki.

Marija Kalobška ga je rešila

Škrat ga je vlekel po dolini navzdol proti prepadu, ki je bil spodaj in ki mu skoro ni bilo videti dna. Ubogi lovec je bil od strahu napol v nezavesti in se je predramil šele tedaj, ko ga je peklenšček privlekel že na rob prepada. Še en korak, dva, in pošast ga bo potegnila čez rob v brezno, od koder ni več rešitve. Že je stala pošast na robu prepada. Ostudno in škodoželjno se mu je režala v njegov preplašeni obraz.

Zdaj pa se je lovec, zroč že pred seboj

smrt, iztrezil in padel na kolena. V smrtnem strahu je vzdignil roke proti nebu in ustnice so po dolgem času spet prav iz srca govorile: »Marija Kalobška, pomagaj mi!«

Kakor hitro je izgovoril te besede, se je utrgala veriga in pošast se je pogreznila z groznim ropotom v brezno. Lovec je razločno čul rožljanje odtrgane verige, katere konček je še ostal na njegovi desni roki. Prav tedaj se je oglašil zvon, zvonilo je k povzdigovanju.

Spet sreča v družini

Ves omamljen je na tleh kleče poslušal lovec glas zvona. O kolikokrat ga je nalašč preslišal. Oči, ki niso poznale solz, so postale rosne, in v duši mu je postalo tako mehko in prijetno. V duhu je obljubil, svoje življenje drugače uravnati. Svojim sklepom je ostal zvest in je skušal zamujeno popraviti.

Kako je bila vesela njegova žena, ko je videla možovo lepo obnašanje. Ko sta kmalu po tem dogodku šla skupno v cerkev, sta skupaj pokleknila pred podobo Marije. Kako

srečni in veseli so bili zdaj vsi trije. Spet in spet je moral oče pripovedovati zgodbo o svojem spreobrnjenju. Ko je bil zgodbo prvič povedal, je dejala hčerka: »Veste, ljubi oče, iz ljubezni do vas sem tako goreče prosila Marijo, da me je uslišala. Kaj ne, da vas je rešila prav med povzdigovanjem, ko ste zaslišali kalobški zvon?« Ves ginjen je objel oče hčerkico.

Dolgo vrsto let po tem dogodku so še vsi trije skupaj v medsebojni ljubezni živeli srečni in veseli. Hčerka je postala med tem zalo in postavno dekle in dobila za moža poštenega mladeniča.

V teku let se je marsikaj spremenilo. Na kraju, kjer je stal poprej leseni križ, stoji zdaj zidana kapelica s podobo Matere božje. Pri njenih nogah je lesena podoba črnega škrate, ki drži v roki verigo, poleg njega pa kleči lovec z rokami, sklenjenimi k molitvi. Tam, kjer se je poprej vila ozka stezica, drži zdaj vozna pot, a gozd je moral dati prostor njivam in travnikom. Prepad pa je skoro čisto zasut. Hiši pri nekdanjem križu in zdajšnji kapelici pravijo še danes pri Pri-križnih. J. R.

Bela kraljica divjaškega plemena na otoku Tihega morja

Skupina znanstvenikov je nedavno obiskala nekaj otokov v tako imenovani Oceaniji in je v še neraziskanih krajih naletela na nekaj nenavadnega, nekaj takšnega, česar še ni odkrila nobena druga odprava. Učenjaki so se tam srečali z mladim dekletom, ki gotovo ni bila domačinka, kajti njena bela polt jo je izdajala, da se je morala nekoč pripeljati iz prosvetljenega sveta na te otoke. Tamkajšni rod divjakov jo je smatral za svojo kraljico.

Dekle so znanstveniki krstili za gospodično Tarzan, kajti živela je med divjaki res nekako tako kakor Tarzan, kakršnega poznamo iz knjige. Nihče ne ve, kako je to dekle zašlo med divjake, še večja uganka pa je, kako si je nad njimi pridobila neomejeno oblast.

Gospodična Tarzan pravi, da se prav nič ne spominja, da bi živela kdaj kje drugod. Čudno pa je pri tem, da govori neko angleško narečje. Iz tega bi se morda dalo sklepati, da je ona edina, ki je ostala pri življenju izmed vseh tistih potnikov, ki so se bili leta 1923. mimo tistih otokov vozili z angleškim parnikom »Douglas Mawsonom« in se je potem laldja nekje v bližini potopila.

Clani odprave so vzeli dekle s seboj in ga prepeljali v Manillo. Toda mladenka pravi, da ne spada med prosvetljene ljudi ter vztraja pri tem, da se hoče vrniti nazaj k svojemu ljudstvu. Upajo pa, da si bo le premislila in da jo bo mogoče pridobiti za to, da bi v bodoče kdaj nastopila tudi v kakšnem filmu.

Goreči sirovi petrolej gasijo z najhujšim razstrelivom

V krajih, kjer pridobivajo nafto (sirovi petrolej), nastanejo pogosto požari. Včasih so delo zločinske roke, večinoma pa izbruhnejo, ko vrtajo zemljo in iščejo nove vrelce. Med najzanimivejše primere goreče nafte spada tisti v rumunski Moreni, kjer so glavni vrelci rumunske nafte. Ko so v maju l. 1929. delavci naleteli v globini 1600 m na vrelce nafte, je vldjunila ta iz zemlje v obliki mogočnega vodometla. Mogočni curek nafte je vrvel v zrak kamen, ki je padel na kovinasti vrtni stolp, kjer je nastala iskra. V naslednjem trenutku se je nafta vnela. Nastal je velik požar, ki ga dolgo niso mogli pogasiti.

Drugi primer požara pri pridobivanju nafte je znan iz leta 1936 iz sovjetske republike Kazakstana. 8000 mož, poslanih gasit požar, je najprej nasulo okrog gorečega žrela štiri metre visok nasip. Potem so pa skušali za-dušiti ogenj z velikim kovinastim zvonom, težkim osem ton. To je najnovejši način gašenja požarov v industriji nafte. Doslej je bilo odvisno gašenje takih požarov samo od hladnokrvnosti poedincev, drugih sredstev ni bilo.

Možje, ki v pravem pomenu besede stopajo v ogenj, da bi ga pogasili, se imenujejo v krajih pridobivanja nafte salamandri. Tak mož obleče azbestno obleko in si natakne na glavo čelado z ozkimi odprtini za oči, zaščitenimi s selenitom, v roko pa vzame eno ali več bomb, napolnjenih z nitroglicerinom. Okrog pasu mu ovijejo vrv, ki ne more zgoriti, pritrjeno za motorno navijalo. Če salamander v plamenih omedli, ga hitro potegnejo nazaj. Če pa tako imenovani salamander pozabi v trenutku, ko ga že obhaja slabost, vreči od sebe bombo, je seveda izgubljen. Ta

čas, ko vrv vleče nesrečnežovo telo, se bomba razpoči in od pogumneža, ki je zlezal v ogenj, ne ostane nič. Bomba ga raznese na drobne koščke. Poklic salamandrov so odkrili Američani.

Prav tako nevaren je poklic šoferjev, ki prevažajo nitroglicerine, najnevarnejše razstrelivo na svetu, s katero so napolnjene bombe, ki z njimi gase gorečo nafto. V prejšnjih časih so postali taki šoferji na smrt obsojeni roparski morilci ali samomorilni kandidati. Nihče drugi se ni hotel prigrasiti za tako prevažanje, čeprav se zasluži dnevno do 20.000 dolarjev. Zelo dobro so bili plačani v industriji nafte poleg teh šoferjev tudi salamandri. Zdaj je pa tudi v tem pogledu drugače. Za nekaj sto dolarjev se najde zdaj mnogo ljudi, pripravljenih tvegati življenje. Tako je človeško življenje izgubilo svojo vrednost.

Nitroglicerine se razpoči pod pritiskom udarcev ali vplivom vročine. Od voza, ki je prevažal nitroglicerine in se razpočil, so našli nekoč čez tri dni le nekaj zverženih kovinastih delov, in sicer štiri kilometre daleč od kraja nesreče. Šoferja niso mogli pokopati, ker niso našli niti najmanjšega koščka njegovega trupla, tako ga je razneslo. Policija pa napenja seveda vse sile, da bi se podobne nesreče preprečile. Posode z nitroglicerinom morajo imeti gumijaste obode, da se prepreči tresenje. Vozovi so svetlordeči, voziti smejo samo ponoči, in sicer v primerni daljavi od naseljenih krajev. Prebivalstvo se mora zmerom pravočasno opozoriti na nevarnost. Pogosto so cela mesta kakor izumrla, če se vozijo v njihovi bližini taki rdeči vozovi. Prebivalstvo beži iz hiš, da si za-

varuje življenje. Vendar pa ni podobnih nesreč povsem preprečiti. Večkrat zadošča kotanjica na cesti in vsi varnostni ukrepi so bili zaman.

Podobno velja za salamandre. Pride dan, ko ga doleti nesreča. Zgodovina nafte ne pozna nobenega salamandra, ki bi bil dočkal upokojitev. Prej ali slej ga doleti smrt v plamenih, ki jih je hotel ukrotiti. Če bi ne bilo smrtne nevarnosti, bi bilo to delo kaj preprosto. Kadar gori nafta, vise plameni vedno v zraku. Silni pritisk, ki meče pline in curke nafte v zrak, je tako močan, da nastane tik nad zemljo prostor, v katerem ne more nič goreti. Salamandrova naloga je za trenutek odrezati plamen, dvigajoč se nad zemljo, s še večjim pritiskom, in sicer z eksplozijo. Ogenj ne dobi nove hrane in ugasne, tako da res lahko rečemo, da je bil upihljen kakor sveča.

Praden se pa salamandru to posreči, minejo večkrat tedni in tudi meseci. Salamander se mora pogosto večkrat vrniti, kajti vročina predira tudi skozi azbestno obleko, in človek je v nevarnosti, da se onezavešči. Omedlevica pa pomeni po večini smrtno obsodbo. Če je salamander pravilno vrvel nitroglicerino bombo v žrelo, je požar pogasjen. Pogosto pa plameni znova švignejo iz zemlje, ker se vnamejo plini od razbeljenega železa ali peska. Življenje v industriji nafte je večna borba s smrtjo. Doslej je bil človek tisti, ki je moral tvegati svoje življenje. Šele v zadnjih letih delajo poskuse, kako pogasiti goreče vrelce nafte s tehničnimi pripomočki, torej brez neposrednega sodelovanja človeka. Ti poskusi pa zaenkrat še niso dosegli zaželenega uspeha.

Zanimivosti

× **Smrt nemškega stotnika, ki je dosegel 40 zmag v zraku.** Iz Berlina poročajo, da je padel v neki bitki nad Rokavskim prelivom nemški stotnik Balthasar, ki je bil nedavno odlikovan od vodje nemške države, ko je slavil svojo 40. zmagu v zraku. Rodil se je v Fuldi l. 1914., kakšnega pol leta pred smrtjo svojega očeta, ki je bil po poklicu gozdar in je kot rezervni stotnik padel v svetovni vojni meseca oktobra l. 1914. pri Lilleu. L. 1933. je Balthasar končal srednjo šolo ter se je takoj odločil za vojaški stan. Kot prostovoljec se je udeležil španske državljanske vojne.

× **V Besarabijo civilno prebivalstvo še ne sme.** Rumunska vlada razglasi, da je civilni promet z Besarabijo zaenkrat prepovedan. Noben civilist, ki nima posebne izkaznice, ne sme stopiti na besarabsko ozemlje.

× **7000 dolarjev za najboljši nagrobni spomenik.** Ameriški milijonar Donald Hunt je razpisal nagrado 7.000 dolarjev za najlepši svoj bodoči nagrobni napis, ki pa ne sme imeti več kakor dva stavka in mora biti napisan v štirih vrstah. Mora pa tudi opisati delovanje 87. letnega Donalda Huta.

× **V solnčnicah je važna snov za razstrelivo.** Po Nemčiji zadnje čase zelo pospešujejo sajenje solnčnic. Pri raznih poskusih za popolno gospodarsko osamosvojitve so namreč nemški strokovnjaki dognali, da se iz stebel solnčnic dobi razmerno mnogo celuloze, ki jo industrija potrebuje v najrazličnejše svrhe. V zdajšnjem vojnem času predvsem za izdelavo najrazličnejših razstrelivnih snovi.

× **Sovjetske čete zapuščajo za seboj sama pogorišča in razvaline.** Iz Helsinkija poročajo: Te dni so finske čete zasedle mestece Värtsilä v Kareliji. To mestece je po lanski finko-sovjetski mirovni pogodbi prešlo v sovjetske roke, zdaj pa so ga finske čete spet osvojile. To mestece, ki je imelo še pred letom dni 10.000 prebivalcev, je padlo finskim vojakom v roke le še kot razvaline. Na povelje svojih komisarjev so pa Rusi zažgali v mestu vsa poslopja. V mestu in okolici ni ostal neporušen niti en most. Cerkev in šole so bile prav tako razdejane do temeljev. Isto velja tudi za vsa druga finska naselja, ki so jih Finci v tej ofenzivi spet iztrgali iz sovjetskih rok.

× **Eksplozija municijskega vlaka na švedskem.** Iz Stockholma poročajo: Dne 19. t. m. zjutraj je nastala na postaji Kribu iz nepo-

jasnenih vzrokov eksplozija v municijem vlak. Posledice so bile strašne. Prav tisti trenutek je prispel na postajo brzi vlak, ki je hitel proti Stockholmu. Oba vlaka sta bila čisto razdejana. Razdejano je bilo tudi postajno poslopje. V vsem okraju ni ostalo celo niti eno steklo. Prvim eksplozijam so naglo sledile druge, dokler ni eksplodiral poslednji vagon z municijo. Že po prvi eksploziji je železniško osebje z vso naglico zapustilo vlak in se delno rešilo. Posamezne granate je poglajalo tudi po štiri kilometre daleč od postaje. Na vso srečo ni bilo smrtnih žrtev in je vsem, tudi potnikom brzega vlaka uspelo rešiti se. 244 ljudi je bilo ranjeno, trije izmed njih hudo.

× **Aretacije komunistov v Franciji.** Iz Vichyja poročajo: Policija je pri preiskavi prostorov sovjetskega poslanstva v Vichyju našla tajno oddajno postajo, ki je bila skrita v kleti. V Franciji je bilo aretirano več tisoč komunističnih agentov. Po zanesljivih vesteh je bilo izvršenih 19.000 aretacij.

× **Japonska je stopila v peto leto vojne.** Peto obletnico vojne med Japonsko in Kitajsko so na Japonskem proslavili s posebnimi javnimi zborovanji. Govorniki so povsod naglašali odločnost, vztrajati v borbi s Kitajsko do kraja.

× **Večje spremembe v poveljstvu ameriške vojske.** Med drugimi je poveljnik protiletalske obrambe v Karibskem morju general Andrews imenovan za poveljnika vse ameriške protiletalske obrambe v vojski in mornarici. V njegovo področje spadajo tudi kraji ob Panamskem prekopu.

× **Ameriški mornariški rezervisti ne smejo domov.** Ameriški mornar. minister Knox je zapovedal, da morajo vsi mornariški rezervisti, 37.000 mož, ostati pod orožjem, dokler bo trajalo stanje splošne pripravljenosti v Zedinjenih državah.

× **Leningrad utrjujejo.** »Piccolove« »Ultime Notizie« objavljajo izpod peresa berlinskega dopisnika Milanésija poročilo o dogodkih na vzhodnem bojišču. Usoda Leningrada in Kijeva je po sodbi dopisnika tržaškega lista že zapečaten. Ruska vojska, ki je branila prvo linijo med Žitomirom in Berdičevom, je bila po nemških vesteh uničena v tridnevni borbi. Rusom, pripominja Milanese, se ni skoro nikjer posrečilo uničiti žitno letino zaradi tega, ker žito še ni dozorelo. Vsa letina Zapadne Ukrajine bo torej prišla v dobro nemški vojski. Usoda Leningrada, prestolnice Petra Velikega, je zapečaten. Treba je le še vedeti, kaj namerava maršal Voršilov, ki je vrhovni poveljnik sovjetske vojske v tem delu. Če bo skušal braniti Leningrad, bo to mesto zadela usoda Varšave in Rotterdam. Za zdaj se še nič ne ve, kaj bodo storili Nemci. Doslej še niso bombardirali Leningrada in s tem naznačili željo, da ostane mesto, ki ima tri milijone prebivalcev, neprizadeto. Če bodo Rusi, kako navaja dopisnik, hoteli iz Leningrada napraviti trdnjavo, ki se brani, se bodo morali Nemci poslužiti vseh sredstev, da si ga priborijo. Podoba je, da se Rusi pripravljajo na obrambo. Oblastva v Leningradu so izdala povelje, da se morajo vsi prebivalci udeleževati obrambnih del. Prebivalstvo v trumah zapuša svoja bivališča in se skuša ogniti grozotam vojne.

× **Strožji ukrepi proti Židom na Slovaškem.** Slovaški tisk prinaša z velikim podudarkom odloke notranjega ministra zoper Žide. Židom je odslej prepovedano obiskovati kopališča in javne nasade, hoditi na trg pred 10. uro, hoditi v javne lokale po 21. uri, obiskovati nežidovske rodbine in vzdrževati z njimi kakršenkoli družabni stik. Uradno se zatrjuje, da so bili ti ukrepi potrebni zaradi obnovitve slovaškega državnega gospodarstva in za preprečenje židovske protidržavne propagande.

× **Obešen angleški industrijec.** Iz Lizbone poročajo, da je bil znan angleški industrijec inž. George Johnson Armstrong obešen. Armstrong je štel šele 38 let. Bil je na smrt obsojen zaradi tega, ker je o priliki svojega potovanja po Zedinjenih državah nekemu tujemu vohunu dal neke vesti. Pri povratku na Angleško ga je policija prijela, zaprla, državni pravdnik ga je obtožil zločina veleizdaje in zdaj je mož končal na vešalih.

× **Sovjetske čete zažigajo tudi gozdove.** Po neki vesti poročevalca nemške propagandne kompanije so v plamenih obširni gozdovi vzdolž južnovzhodne obale Ladoškega jezera. Pred umikom uničujejo sovjetske čete mesta in vasi.

× **Psa je imel naučenega, da je kradel kokoši.** Neki starec v Rosariu v Argentini si je hotel pomagati iz bednega položaja na ta način, da je svojega psa naučil izmikati kokoši. Pes je bil bistroumen in se je znal svojim žrtvam približati tako previdno, da se ni ustrašila niti najbojazljivejša kokoška. Svojemu gospodarju je prinesel mnogo plena. Ti pasji obiski kokošnjakom pa so naposled pripravili oškodovane lastnike do tega, da so poklicali policijo na pomoč. Po dolgem oprezovanju podnevi in ponoči so tatinskega psa ujeli v past. Starec je pri zaslišanju takoj priznal, da mu je pes s svojim delovanjem omogočil precej udobno življenje. Marsikatera kokoška se je skuhal v njegovem loncu, marsikatera druga mu je šla v denar. Starca so poslali v zapor.

× **Najmlajši otrok je najpopolnejši otrok v družini.** Na podlagi najnovejših podatkov so znanstveniki ugotovili, da je najmlajši otrok v družini v večini primerov najpopolnejši član družine. Med 18.000 otroki, ki so jih premerili in preiskali, so našli, da je najmlajši otrok glede lepote, zdravja in duševnih sposobnosti v večini primerov popolnejši od svojih starejših bratov in sester.

× **Raj rož za slepce.** Mesto Chicago je nedavno odprlo vrata vrta, ki je menda edinstven te vrste na svetu. Namenjen je izključno slepcem. Ves vrt je zasajen z dišečimi rožami. Tako imajo slepci vsaj nekaj užitka in vsaj delno jim je nadomeščeno to, kar jim je vzela narava z vidom.

× **Galeb je rešil račke pred kraguljem.** Nad nekim ribnikom v Curihu, v katerem je plavilo devet mladih račk, so opazili te dni velikega kragulja, ki je prežal na živalce. Nenaadno pa se je pojavil galeb in se vrgel na rjavo roparico. V strmem poletu je švignil do nje, jo zagrabil za vrat, nato se je spet dvignil in ponovno strmoglavil nanjo. Ujedi je pretila slaba in čedalje bolj se je

umikala proti sredini Curiškega jezera, ne da bi prehajala v protinapade. Nekoliko minut pozneje se je na bojišču pojavil drug galeb, a ker se je kragulj čedalje bolj umikal, nazadnje niso mogli več ugotoviti, kakšen je bil izid tega nenavadnega boja. »Neue Zürcher Zeitung«, ki piše o tem, dostavlja, da se je »galebje vojno poročilo« glasilo nekako takole: »Dva galebja bombnika sta poškodovala sovražni kragulji bombnik, ki verjetno ni mogel več doseči svoje izhodišče«.

Gospodarstvo

— **Carinske olajšave v prometu med Ljubljansko pokrajino in ostalo državo.** »L'Ecco di Roma«, poroča da so oblastva določila izdajanje dovoljenj za izvoz vsake vrste trgovskega blaga v Ljubljano, tudi onega, ki je podvrženo sistemu posebnih licenc. Odrejeno je bilo tudi, da izdajajo carinarnice neposredno brez licenc dovoljenja za vsake vrste blaga z ozemlja Ljubljanske pokrajine v stare pokrajine Kraljevine.

— **Živinski sejem za svinje, goved in koze bo v ponedeljek po sv. Jakobu 28. julija pri Materi božji Dobrega sveta na Slinovcih pri Kostanjevici.**

— ZA SMEH IN KRATEK ČAS —

NIČ NE BO

Gospa (kara služkinjo): »Čujte, Marička, vi se zmerom poljubljate z onim fantom, ki prinaša zjutraj k nam mleko. Odslej bom sprejela vsako jutro mleko jaz.«

Služkinja: »Milostiva, saj vas ne bo hotel poljubiti...«

V GOSTILNI

Gost: »Gospod gostilničar, vašo klet pa je gotovo poplavila zadna povodenj.«

Gostilničar: »Kdo vam je to rekel?«

Gost: »Vaše vino...«

NE ENO, NE DRUGO

Mož (svoji spogledljivi ženi): »Res, lep osel sem bil, da sem se kdaj s teboj oženil.«

Žena: »Ne, niti kot osel nisi bil nikdar lep.«

DOBRO SRCE

Zora: »Ne verjameš, kako mehkosrčen je moj zaročenec! Niti miške ne bi ubil.«

Vera: »Kakšen pa je njegov poklic?«

Zora: »Lastnik je delavnice za mišje pasta.«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

16 ŠIVALNIH STROJEV — popolnoma novih — in več rabljenih ugodno naprodaj pri — »PROMET« (nasproti Križanske cerkve).

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani - Tavčarjeva ulica 1

Žiro račun pri Narodni banki. — Račun poštne hranilnice 14.257

Brzjav: »Kmetskidom«. — Telefon št. 28-47

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun. Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice. — Izvršuje ostale denarne posle. Nove vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive obrestuje po **4 do 5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost!

Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!